Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
кафедра теорії та практики перекладу романських мов імені Миколи Зерова

ПРИЙОМ КОМПРЕСІЇ В ІСПАНО-УКРАЇНСЬКОМУ АУДІО-ВІЗУАЛЬНОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Дипломна робота
студентки 4 курсу бакалаврату
освітньої програми
«Переклад з іспанської та з англійської мов»,
спеціальність – 035.051 Філологія
(романські мови та літератури (переклад включно),
перша – іспанська)
Анастасії Євгенівни ШИБАЛОВОЇ

Науковий керівник:
Циркунова Ірина Володимирівна
Кандидат філологічних наук, асистент кафедри
теорії та практики перекладу романських мов

КИЇВ – 2025

АНОТАЦІЯ

У кваліфікаційній роботі досліджено прийом компресії в аудіо-візуальному перекладі субтитрів з іспанської мови на українську. Метою дослідження було виявити типи, функції та лінгвістичні особливості компресії як однієї з ключових стратегій при субтитруванні в умовах жорстких технічних обмежень.

У теоретичній частині роботи розглянуто глобалізаційні передумови розвитку аудіо-візуального перекладу, зокрема субтитрування, описано класифікацію аудіо-візуальних перекладів, визначено технічні й лінгвістичні чинники, що зумовлюють необхідність стиску мовного матеріалу.

Практична частина присвячена аналізу перекладу субтитрів серіалу La casa de papel. Визначено, що перекладачі найчастіше поєднують кілька прийомів у межах однієї репліки: еліпсис, синонімічну заміну, сегментацію, узагальнення та інформаційну редукцію. Зокрема, найуживанішими є еліпсис та синонімічна заміна, які легко комбінуються з іншими стратегіями; сегментація створює умови для подальших трансформацій; узагальнення дозволяє скоротити переліки чи передати культурні реалії; інформаційна редукція потребує обережного підходу, щоб не втратити змістово важливу інформацію.

Результати дослідження підтверджують важливу роль компресії у створенні субтитрів, які не лише відповідають технічним вимогам, а й зберігають стиль, інтонацію та комунікативний намір оригіналу.

ABSTRACT

This qualification thesis explores the technique of compression in audiovisual translation, specifically in the context of subtitling from Spanish into Ukrainian. The main objective of the research is to identify the types, functions, and linguistic features of compression as one of the key strategies applied in subtitling under strict technical constraints.

The theoretical part of the thesis outlines the globalizing factors behind the development of audiovisual translation, classifies its main types with a focus on subtitling, and describes the technical and linguistic limitations that necessitate compression. It also presents a comparative analysis of neologisms in contemporary Spanish and Ukrainian, highlighting their relevance in translation decisions.

The practical part is devoted to analyzing the Ukrainian subtitles of the Spanish series La casa de papel. The analysis shows that translators often apply several compression techniques within a single utterance, including ellipsis, synonymic substitution, segmentation, generalization, and information reduction. Among them, ellipsis and synonymic substitution are the most frequent due to their high combinability with other strategies. Segmentation facilitates further transformations, generalization is effective for translating lists and culture-specific references, while information reduction is used more cautiously to avoid omitting essential meaning.

The results of the study confirm the crucial role of compression in creating subtitles that not only meet technical requirements but also retain the original tone, style, and communicative intent.

ВСТУП 5
РОЗДІЛ 1. Теоретичні засади аудіо-візуального перекладу в умовах глобалізації. Компресія як перекладацький прийом у субтитруванні 8
1.1 Вплив глобаліаційних процесів на міжкультурну комунікацію 8
1.2 Аудіо-візуальні ресурси як об'єкт перекладацької діяльності 10
1.3 Основні підходи до перекладу аудіо-візуального контенту 12
1.4 Характеристика субтитрування: поняття, типи, функції 14
1.5 Особливості перекладу субтитрів з іспанської на українську мову 16
1.6 Технічні та лінгвістичні обмеження в субтитруванні 18
1.7 Поняття, мотивація та способи реаліації компресії в перекладознавстві 20
1.8 Застосування компресії в перекладі субтитрів 23
Висновки до розділу 1 25
РОЗДІЛ 2. Аналіз прийому компресії в українському субтитруванні серіалу "La casa de papel" 26
2.1 «La casa de papel» як матеріал для аналізу компресії в аудіовізуальному перекладі 26
2.2 Еліпсис як засіб компресії в аудіовізуальному перекладі 29
2.3 Синонімічна заміна з економією як техніка компресії 33
2.4 Сегментація як засіб компресії в аудіовіуальному перекладі 38
2.5 Узагальнення як засіб компресії в аудіовіуальному перекладі 44
2.6 Інформаційна редукція як техніка компресії 49
Висновки до розділу 2 54
ВИСНОВКИ 56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 58

ВСТУП

Актуальність теми: у сучасну епоху стрімкої глобалізації, коли аудіо-візуальні продукти активно циркулюють між культурами, проблема адекватної передачі змісту фільмів, серіалів, телепередач та іншого мультимедійного контенту набуває особливої ваги. Серед різних способів адаптації тексту до аудіо-візуального формату важливе місце посідає компресія, яка дозволяє зберегти основне змістове навантаження при скороченні форми. Особливо актуальним є вивчення компресії в межах субтитрування, адже цей вид перекладу потребує точного балансу між лаконічністю й інформативністю. У межах перекладу з іспанської на українську, де існують суттєві граматичні й стилістичні відмінності, застосування компресії стає не лише доцільним, а й часто необхідним. У зв’язку з цим постає потреба в комплексному дослідженні цього перекладацького прийому з огляду на його функціональні, технічні та прагматичні особливості.

Дослідження базується на матеріалі іспанського серіалу “La casa de papel”, який став глобальним медіафеноменом та вирізняється насиченістю діалогів, жанровою багатошаровістю і культурною специфікою, що робить його показовим прикладом для аналізу компресії в субтитруванні.

Мета дослідження: полягає у визначенні сутності компресії як перекладацького прийому в аудіо-візуальному перекладі, а також виявленні основних способів її реалізації у процесі субтитрування з іспанської мови на українську.

Завдання дослідження:

З’ясувати теоретичні засади аудіо-візуального перекладу в контексті глобалізаційних процесів.

Описати види аудіо-візуального перекладу, зокрема субтитрування, та його особливості.

Окреслити технічні та лінгвістичні обмеження, що зумовлюють застосування компресії.

Визначити функції, типи та прийоми компресії у субтитруванні.

Провести аналіз прикладів компресії в перекладі субтитрів серіалу “La casa de papel” з іспанської мови на українську.

Об'єкт дослідження: Аудіо-візуальний переклад у формі субтитрування.

Предмет дослідження: Прийом компресії як засіб оптимізації перекладу субтитрів з іспанської мови на українську.

Методи дослідження:

Опис — для характеристики основних понять аудіо-візуального перекладу, типів субтитрування, а також для систематизації прийомів компресії відповідно до їхньої функції у перекладі.

Порівняння — для зіставлення оригінального і перекладеного текстів субтитрів з метою виявлення трансформацій, зокрема випадків компресії, а також для виявлення особливостей реалізації цих прийомів в іспанській та українській мовах.

Метод контекстуального аналізу — для вивчення смислових змін, які відбуваються внаслідок редукції або трансформації мовних одиниць у перекладі.

Кількісно-статистичний метод — для підрахунку частоти використання різних прийомів компресії та узагальнення результатів аналізу корпусу прикладів.

Метод семантико-функціонального аналізу — для визначення функцій кожного окремого випадку компресії у комунікативному контексті субтитрів.

Метод інтерлінгвального аналізу — для виявлення впливу міжмовних відмінностей на перекладацькі рішення, пов’язані із компресією.

Метод трансформаційного аналізу — для класифікації перекладацьких прийомів як трансформацій, спрямованих на досягнення економії мовленнєвих засобів.

Теоретична значимість дослідження: полягає у розширенні знань про особливості функціонування компресії як перекладацького прийому в межах іспаномовного аудіо-візуального перекладознавства. Дослідження сприяє подальшому опрацюванню категорії компресії з точки зору її класифікації, функцій і механізмів реалізації.

Практична значимість дослідження: полягає в можливості застосування її результатів у підготовці перекладачів аудіо-візуального контенту, зокрема при створенні субтитрів для іспаномовних фільмів і серіалів українською мовою. Запропоновані приклади і класифікація прийомів компресії можуть бути використані як навчальний матеріал.

Новизна дослідження: Спроба систематизувати типи та функції компресії в субтитруванні з іспанської мови на українську з опорою на іспаномовну перекладознавчу теорію. У роботі запропоновано авторське бачення класифікації компресивних прийомів на прикладі реального перекладу субтитрів до серіалу “La casa de papel”.

Для корпусу дослідження я використала три джерела субтитрового матеріалу: (1) оригінал відеоряду та іспанської аудіодоріжки — ліцензійний реліз серіалу La casa de papel на платформі Netflix, (2) офіційний український переклад субтитрів, підготовлений перекладачкою Ольгою Галайдою для Netflix, а також (3) неофіційний фан-переклад із каталогу OpenSubtitles.org, що поширюється у вигляді окремого .srt-файла.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АУДІО-ВІЗУАЛЬНОГО ПЕРЕКЛАДУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

1.1 Вплив глобалізаційних процесів на міжкультурну комунікацію

У XXI столітті глобалізація стала однією з найпотужніших рушійних сил трансформації сучасного світу. Вона охоплює практично всі аспекти людського життя: економіку, політику, освіту, культуру, комунікацію. За визначенням британського соціолога Роланда Робертсона, глобалізація — це «процес стиснення світу та посилення в ньому загальної людської свідомості», що виявляється у зростанні взаємозалежності між різними частинами світу[1]. Цей процес призводить до появи єдиних інформаційних просторів, у яких національні й культурні межі поступово стираються, натомість посилюється потреба у взаєморозумінні між представниками різних культур. Саме тут виникає необхідність в ефективній міжкультурній комунікації як засобі налагодження діалогу між культурами, збереження культурної ідентичності та водночас адаптації до нових глобальних умов.

Міжкультурна комунікація — це комунікація між людьми, які належать до різних культурних спільнот, мають відмінні системи цінностей, мовні коди, вербальні й невербальні засоби вираження. У контексті глобалізації її роль стрімко зростає, адже сучасні технології — інтернет, соціальні мережі, платформи стримінгового мовлення, телебачення, кіно — забезпечують безпрецедентну швидкість і масштаб розповсюдження інформації. Людина XXI століття щоденно взаємодіє з багатокультурним контентом, незалежно від своєї національності, освіти чи професії. У такому середовищі аудіо-візуальний переклад (АВП) відіграє ключову роль, оскільки саме він забезпечує можливість сприйняття іноземного контенту, зберігаючи при цьому його зміст і адаптуючи його до культурного коду реципієнта. [Куца О. 2015. – с. 34–42]

Глобалізаційні процеси вплинули як на саму природу міжкультурної комунікації, так і на методи й стратегії перекладу. Сьогодні АВП — це не просто мовне відтворення інформації, а складний процес культурного посередництва, у якому перекладач виступає не лише фахівцем з мови, а й аналітиком, інтерпретатором, медіатором між культурами. Його завдання — не просто передати слова, а транслювати культурні смисли, відтворити гумор, іронію, алюзії, стилістичні особливості, які можуть бути незрозумілими або неприйнятними для іншомовного глядача.

Окремої уваги заслуговує явище культурного переносу в АВП, коли деякі елементи культури-джерела адаптуються до культури-реципієнта або замінюються на аналогічні за функцією. Такий підхід часто застосовується у перекладі фільмів, серіалів, телешоу, реклами, де важливу роль відіграє емоційний і соціокультурний вплив на глядача. У цьому контексті переклад стає своєрідною формою інтеркультурної комунікації, спрямованої не лише на передачу інформації, а й на формування нових моделей сприйняття.

Разом із тим глобалізація створює і низку викликів. Один із них — стандартизація контенту, тобто знеособлення культурної специфіки на користь універсального сприйняття. Це може призводити до втрати локального колориту, зменшення різноманіття у сфері медіа. Проте саме АВП здатен зберегти баланс між глобальними та локальними тенденціями, якщо перекладач обирає стратегії, які водночас забезпечують зрозумілість та автентичність. Зокрема, компресія — один із перекладацьких прийомів, що дозволяє адаптувати зміст до технічних обмежень, не втрачаючи при цьому основної ідеї та комунікативного наміру мовця [Матківська Н. А., 2015, с. 13].

Крім того, глобалізація стимулює розвиток нових форматів і жанрів у медіа, що також впливає на характер перекладацької діяльності. Наприклад, зростання популярності стримінгових платформ, таких як Netflix, HBO, Amazon Prime, викликало підвищений попит на якісні субтитрування та дубляж, водночас збільшуючи обсяги перекладу та вимоги до його оперативності. Перекладачам доводиться працювати у стислих часових

рамках, дотримуючись при цьому технічних вимог і прагнучи до максимальної точності й відповідності оригіналу. [Кравців М. І., Козачук
А. М., 2021, С.173]

1.2 Аудіо-візуальні ресурси як об’єкт перекладацької діяльності

Аудіо-візуальні ресурси посідають важливе місце в сучасному глобалізованому інформаційному просторі, відіграючи роль не лише засобу розваги, а й носія ідеології, культурних моделей, соціальних норм і цінностей. У зв’язку з цим аудіо-візуальний переклад (АВП) набуває особливого значення як чинник міжкультурного посередництва, що забезпечує доступність контенту для іншомовної аудиторії.

Аудіо-візуальні ресурси — це медіатексти, що одночасно поєднують вербальні (усні або письмові) й невербальні (візуальні, звукові) елементи. До цієї категорії належать художні фільми, серіали, документальні стрічки, телевізійні шоу, мультфільми, рекламні ролики, відеоігри, відеоблоги, інструкційні відео тощо. Відповідно, переклад таких продуктів виходить за межі традиційного текстуального перекладу й передбачає врахування багаторівневої комунікації: мови, зображення, інтонації, музики, ритму, стилістики кадру [Мельник А. П., 2015. – с. 75–82].

Особливість АВП полягає в тому, що перекладач працює не лише зі словом, а з комплексом семіотичних систем. Це вимагає не лише високої мовної та перекладацької компетенції, але й здатності розпізнавати культурні референції, символіку, прагматичні конотації, які часто передаються візуально чи акустично. Саме тому аудіо-візуальні ресурси розглядаються у перекладознавстві як мультикодові тексти, або мультимодальні тексти (multimodal texts), де значення формується внаслідок взаємодії кількох знакових систем [Журавель Т. В., 2020. – с. 33–45].

Основними формами АВП є:

Субтитрування — переклад реплік персонажів у вигляді тексту, який синхронізується з відеорядом і розміщується на екрані;

Дубляж — повна заміна оригінальної звукової доріжки іншомовною, з імітацією інтонацій, тембру, ритму;

Озвучування (voice-over) — накладання перекладеного тексту поверх оригінального звуку, часто з помітним фоном оригінальної репліки;

Аудіодескрипція — вербальний опис візуального контенту для людей із порушеннями зору;

Фанатський переклад (fansubbing, fandubbing) — неофіційний переклад, здійснений ентузіастами, часто поза межами професійних стандартів [Díaz Cintas J., 2007, с. 89].

Кожен із цих форматів має свої технічні та лінгвістичні обмеження. Наприклад, субтитри повинні бути короткими, читабельними, синхронізованими за часом, що змушує перекладача вдаватися до компресії, елімінації, конденсації тощо. Як зазначає Хорхе Діас Сінтас та Елін Ремаель, «субтитрування — це акт скорочення, у якому перекладач змушений залишити лише ядро комунікативного наміру»[4]. Дубляж, у свою чергу, передбачає синхронізацію руху губ (lip sync), тому переклад має максимально точно відповідати темпу та ритму мовлення.

Поряд із технічними викликами, АВП стикається також із соціокультурними бар’єрами. Перекладач повинен знайти баланс між збереженням культурної специфіки оригіналу і зрозумілістю для аудиторії. Як стверджує Готліб, «перекладач АВ-матеріалу часто виступає не як нейтральний ретранслятор, а як активний інтерпретатор і адаптатор культурного повідомлення» [Gottlieb H., 2001, с. 55]. У фільмах часто зустрічаються культурно обумовлені елементи — жарти, ідіоми, табуїзми, алюзії, соціальні реалії, які можуть бути незрозумілими глядачу іншої культури без адаптації.

Сучасні дослідники підкреслюють, що перекладач аудіо-візуального контенту повинен володіти мультидисциплінарними знаннями — не лише

мовними, але й культурологічними, технічними, медіалінгвістичними. Його робота передбачає глибоке занурення у зміст відеоматеріалу, розуміння контексту виробництва, цільової аудиторії, жанрових конвенцій і комунікативної мети [O'Sullivan C., 2011, с. 94; Калустова О. М., 2012, с. 52].

У цьому контексті аудіо-візуальні ресурси виступають особливим об'єктом перекладацької діяльності — динамічним, багатогранним, міждисциплінарним. Їхній переклад є не лише засобом передачі інформації, а й інструментом міжкультурного діалогу, за допомогою якого формується глобальне культурне середовище.

1.3 Основні підходи до перекладу аудіо-візуального контенту

Аудіо-візуальний переклад (АВП) — складний багаторівневий процес, що поєднує мовну, культурну та технічну складові. Ефективність цього виду перекладу значною мірою залежить від обраного підходу, який визначає не лише стратегію роботи з текстом, але й ступінь адаптації змісту до цільової аудиторії. У сучасному перекладознавстві виокремлюють низку методологічних підходів до перекладу аудіо-візуального контенту:

1. Функціональний підхід

Цей підхід базується на принципі, згідно з яким переклад має відповідати функції тексту у цільовій культурі. Засновники функціональної школи (К. Райс, Г. Вермеєр) стверджують, що перекладач повинен орієнтуватися не лише на текст оригіналу, а насамперед на очікування та культурні коди реципієнта [Reiß K., Vermeer H. J., 1984, с. 90]. У контексті АВП це означає адаптацію реплік, культурних реалій, гумору відповідно до прийнятної для глядача моделі сприйняття [Díaz Cintas J., 2007, с. 163; Циркунова І. В., 2016, с. 61].

2. Комунікативний і семантичний підходи

Згідно з класифікацією П. Ньюмарка, семантичний переклад максимально наближений до оригіналу, зберігає стилістичні й лексичні особливості, тоді як комунікативний фокусується на ефекті, який переклад має справити на

реципієнта [Newmark P., 1988, с. 39]. В АВП комунікативний підхід часто є пріоритетним, особливо при субтитруванні чи дубляжі, де важливо зберегти динаміку, настрій сцени й ритм мовлення.

3. Стратегія доместикації та форенізації

Цей підхід, запропонований Лоуренсом Венуті, полягає у виборі між «приспособленням» тексту до культури перекладу (доместикація) або збереженням чужого, іншомовного елементу (форенізація) [Venuti L., 1995, с. 24]. Наприклад, доместикація передбачає заміну культурних реалій зрозумілими аналогами («Санта-Клаус» замість «Трійцарів»), тоді як форенізація зберігає оригінальні назви й пояснює їх через контекст або субтитри.

4. Дескриптивний (описовий) підхід

Представники дескриптивної школи (А. Лефевр, Г. Турі, І. Мейс) стверджують, що переклад — це частина культурної системи, і дослідник повинен вивчати переклади як окремі продукти культури [Lefevere A., 1992, с. 3; Toury G., 1995, с. 23]. В АВП цей підхід дозволяє аналізувати, як перекладацькі стратегії відображають соціальні, політичні чи ідеологічні впливи, зокрема при дубляжі або адаптації фільмів для окремих національних ринків.

5. Когнітивно-прагматичний підхід

Цей підхід зосереджений на тому, як глядач сприймає перекладений контент і які когнітивні процеси при цьому активуються. У межах цього підходу вивчаються аспекти уваги, пам’яті, інтерпретації невербальних сигналів тощо [Perego E., 2009, с. 60–62]. Особливо актуальним він є при перекладі гумору, іронії, алюзій, де ключову роль відіграє контекстуальне мислення та культурна обізнаність глядача [Циркунова І.В., 2016, с. 122].

6. Інтермодальний підхід

Аудіо-візуальний переклад, як уже згадувалося, відбувається у багатокодовому середовищі. Інтермодальний підхід враховує взаємодію між різними каналами інформації — візуальним, звуковим і вербальним. Це

особливо важливо при дубляжі, коли вербальний зміст має відповідати міміці, жестам і візуальному ряду, або при субтитруванні, де економія простору змушує перекладача вдаватися до трансформацій [Chaume F., 2004, с. 69; Díaz Cintas J., 2007, с. 98].

Застосування того чи іншого підходу залежить від низки чинників: жанру контенту, типу перекладу (субтитри, дубляж, озвучення), технічних обмежень, очікувань цільової аудиторії та культурного контексту. Як зазначає Ф. Шрайер, «переклад аудіо-візуального продукту — це завжди компроміс між точністю і природністю, між вірністю оригіналу і вимогами глядача» [Schreier F., 2016, с. 143].

1.4 Характеристика субтитрування: поняття, типи, функції

Субтитрування є одним із найпоширеніших видів аудіо-візуального перекладу (АВП), який забезпечує доступ до іншомовного контенту через текстові вставки, синхронізовані з аудіодоріжкою. Як зазначає Діас-Сінтас, субтитрування — це «форма письмового перекладу усного мовлення, який з’являється на екрані одночасно з відеорядом» [Díaz Cintas J., 2007, с. 8].

Сутність субтитрування полягає в тому, щоб передати зміст аудіо-візуального тексту у стислій, доступній і синхронізованій формі. Такий переклад виконується під суворими технічними обмеженнями: обсяг тексту, час показу, місце розташування на екрані. Здебільшого субтитри займають нижню частину екрана й містять не більше двох рядків (близько 35–40 символів у рядку). Середній час показу одного субтитру — 2–6 секунд.

Типи субтитрування

Субтитри класифікують за кількома критеріями:

1. **За мовою**:
    - *Міжлінгвальні* (інтерлінгвальні) — перекладають оригінальну мову на іншу (наприклад, іспанське відео з українськими субтитрами);

- *Внутрішньомовні* — виконуються тією самою мовою (наприклад, для осіб з порушенням слуху);
- *Багатомовні* — поєднують кілька мов одночасно.

2. **За технічним способом відтворення**:
   - *Вшиті (hard subtitles)* — інтегровані у відео та не можуть бути вимкнені;
   - *Опційні (soft subtitles)* — існують як окремий файл і можуть вмикатися/вимикатися.
3. **За функціональним призначенням**:
   - *Інформаційні* — передають зміст діалогу;
   - *Допоміжні* — включають звукові ефекти, інтонацію, музику (наприклад, *[звучить напружена музика]*);
   - *Коментарні* — містять додаткові пояснення (часто в освітніх відео). [Gottlieb H., 2001, с. 156]

Функції субтитрування

Субтитри виконують одночасно кілька функцій:

- **Комунікативна функція** — забезпечують розуміння іноземного мовлення для глядача, який не володіє мовою оригіналу[4];
- **Культурна функція** — сприяють міжкультурній комунікації, адаптуючи (або зберігаючи) культурно марковані одиниці;
- **Пізнавальна функція** — використовуються як засіб вивчення іноземної мови (наприклад, у форматі подвійних субтитрів: оригінал + переклад);
- **Інклюзивна функція** — забезпечують доступ до контенту для людей з порушеннями слуху.

Субтитрування, попри свою видиму простоту, є складною перекладацькою діяльністю, що потребує лінгвістичної економії, знання культурного контексту, уміння передавати емоції, інтонацію та підтексти за допомогою лаконічного письмового формулювання. Як справедливо зазначає Готліб, субтитри — це «стисла версія усного мовлення, пристосована до вимог візуального каналу» [Gottlieb H., 2004, с. 86].

Залежно від жанру, цільової аудиторії та комунікативної мети, перекладач застосовує різні стратегії: компресію, узагальнення, трансформацію, адаптацію тощо. У результаті субтитрування стає не лише засобом перекладу, а й формою авторського посередництва між культурами.

1.5 Особливості перекладу субтитрів з іспанської на українську мову

Переклад субтитрів з іспанської на українську мову передбачає низку специфічних труднощів, пов’язаних як з лінгвістичними відмінностями між мовами, так і з культурними розбіжностями, що ускладнюють міжкультурну трансмісію змісту. Крім того, перекладач субтитрів працює в умовах жорстких технічних обмежень — обсягу тексту, часу появи на екрані, синхронізації з репліками тощо.

Лінгвістичні особливості

Іспанська мова вирізняється аналітичною структурою, меншою кількістю відмінкових форм, широким вживанням особових займенників і високою частотою вживання конструкцій із допоміжними дієсловами. У порівнянні з нею українська мова є синтетичною, зі складною системою відмінків, що впливає на структуру речення і довжину перекладу. Наприклад, коротке іспанське речення в перекладі потребуватиме уточнення, узгодження форм або заміни:

No me digas eso. → Тільки не кажи мені цього.
(буквальний переклад збільшує кількість слів, що суперечить субтитрувальним вимогам).

З огляду на обмеження простору, перекладач змушений застосовувати компресію — стислий виклад змісту без втрати основної інформації. Це один із ключових прийомів у субтитруванні [Gottlieb H., 2001, с. 58].

Культурні відмінності

Часто у фільмах та серіалах використовуються реалії — назви традиційних страв, свят, одиниць виміру, історичних фактів, географічних назв, які можуть бути незрозумілими українському глядачеві. Наприклад:

Los Reyes Magos → Три царі або Три мудреці,
la Semana Santa → Страсний тиждень,
tapas → закуски або залишено як тапас із поясненням.

Перекладач повинен обирати між доместикацією (адаптацією до культури реципієнта) і форенізацією (збереженням оригінального культурного елемента) відповідно до контексту та очікувань аудиторії [Venuti L., 1995, с. 24].

Розмовна лексика, сленг і варіативність іспанської

У багатьох аудіо-візуальних продуктах присутній розмовний стиль, просторіччя, молодіжний сленг. Переклад таких елементів потребує особливої уваги, адже український еквівалент має передати той самий стиль, емоційне забарвлення, соціальний контекст. Наприклад:

Tío, ¿qué haces? → Чувак, ти що твориш?
¡Joder! → Блін!, Чорт! або м’якша стилізація залежно від вікової категорії фільму.

Крім того, іспанська мова є варіативною: існують регіональні відмінності між європейською, аргентинською, мексиканською тощо. Це зумовлює потребу враховувати діалектизми або локальні фразеологізми. Приклад з іспанського серіалу La casa de papel:

Está de puta madre → Все просто бомбезно / дуже круто, хоча буквальний переклад є вульгарним і не підходить для деяких глядачів.

Узгодження з візуальним рядом

Субтитри не повинні дублювати очевидну зображену інформацію. Якщо персонаж показує фотографію і каже: "Esta es mi familia", часто достатньо передати емоцію: "Моя родина...". Як зазначає Чауме, АВП передбачає тісну інтеграцію вербального і невербального каналів [Chaume F., 2004, с. 67].

1.6 Технічні та лінгвістичні обмеження в субтитруванні

Субтитрування, як вид аудіо-візуального перекладу, є надзвичайно обмеженим як у технічному, так і в мовному (лінгвістичному) плані. Такий вид перекладу, на відміну від традиційного, повинен враховувати низку зовнішніх чинників: час демонстрації субтитру, кількість символів, темп мовлення, візуальну складову тощо. Саме ці обмеження зумовлюють використання специфічних перекладацьких стратегій, передусім таких як редукція, компресія, узагальнення та трансформація.

Технічні обмеження

1. Кількість символів у рядку: у більшості стандартів субтитрування вона становить до 35–42 символів на рядок (включно з пробілами), не більше двох рядків на екран.
2. Тривалість показу субтитру: орієнтовно 1 секунда на 12 символів (у середньому 2–6 секунд на субтитр). Порушення цього правила спричиняє або «зависання» субтитру, або навпаки — його «зникання» до того, як глядач встигає прочитати.
3. Синхронізація з діалогом і візуальним рядом: субтитри повинні з’являтися одночасно зі звуковим сигналом і не суперечити зображенню.
4. Розташування на екрані: зазвичай — у нижній центральній частині, без перекриття важливої візуальної інформації.

Усе це зумовлює, що повноцінний переклад діалогу часто неможливий — необхідно добирати найбільш інформативну та релевантну частину висловлювання. Наприклад:

Pues no sé qué decirte, la verdad.

→ Навіть не знаю...

(Пропущено частину фрази, яка не несе ключового змісту.)

Лінгвістичні обмеження

Окрім технічних рамок, перекладач субтитрів повинен дотримуватись мовностилістичних обмежень, що випливають з характеру комунікації в аудіо-візуальному продукті.

1. Лаконічність і стислість — надлишкові мовні конструкції, епітети, повтори часто усуваються;
2. Уникнення складнопідрядних структур — замість довгих речень застосовуються короткі, прості за будовою;
3. Відсутність пунктуаційної надмірності — розділові знаки мінімізуються, часто ігнорується повна пунктуаційна відповідність;
4. Передача розмовних елементів — стилістичні особливості оригіналу (сленг, інтонація, діалектизми) передаються максимально наближено до норми мови перекладу, з урахуванням глядацької аудиторії. Наприклад:

¿Tú estás loco o qué?

→ Ти здурів?

(Скорочено збережено інтонацію й експресію.)

Крім того, варто враховувати темп мовлення: якщо персонаж говорить дуже швидко, перекладач мусить або максимально скоротити зміст, або залишити частину репліки неперекладеною, аби не перевантажити глядача.

Паралельний візуальний канал

Окремим аспектом є вплив зображення на вербальне повідомлення. Глядач сприймає інформацію не лише через субтитри, а й через міміку, жести, інтонацію, музику. Це дозволяє перекладачеві опускати очевидні репліки, якщо вони підтверджуються візуально:

¿Estás llorando? (персонаж плаче)
→ Субтитр відсутній або: Ти... плачеш?
(Можна не дублювати очевидне, бо глядач це бачить.)

1.7 Поняття компресії в перекладознавстві

У перекладознавстві компресія (від лат. compressio — стискання) визначається як перекладацький прийом, що полягає у навмисному скороченні мовленнєвого матеріалу з метою збереження головного змісту висловлювання при обмежених можливостях передачі всіх формальних елементів оригіналу. Цей процес не є механічним скороченням, а складною семантико-комунікативною трансформацією, яка дозволяє адаптувати повідомлення до нових умов сприйняття — мовних, культурних, технічних.

Компресія як об’єкт наукового осмислення

У класичних працях із перекладознавства компресія не завжди виділялася як окрема категорія, але натомість розглядалася як частина ширших трансформаційних процесів: опущення, узагальнення, редукції. Вітчизняні дослідники (зокрема О. Кулик, І. Корунець, Л. Бархударов) пов’язують компресію із зменшенням обсягу мовного матеріалу, яке не шкодить цілісності смислової структури повідомлення [Корунець І. В., 2003, с. 174; Бархударов Л. С., 1975, с. 112; Кулик О. М., 2011, с. 45].

У перекладознавстві компресія розглядається як спосіб **трансформації тексту**, коли переклад містить менше одиниць, ніж оригінал, але зберігає його комунікативну цінність. Як зазначає В. Комісаров, компресія — це «усунення другорядних елементів змісту, що не впливають на загальну інформативність

висловлювання» [Комісаров В. Н., 1990, с. 102]. Аналогічно Ю. Найда трактує компресію як **вибір найнеобхіднішого для ефективної передачі повідомлення** [Nida E., 1964, с. 127].

У сучасних студіях аудіо-візуального перекладу компресію трактують як **стратегічну редукцію**, що є не лише лінгвістичним, але й прагматичним актом. Перекладач, здійснюючи компресію, орієнтується не лише на текст, а й на **сприйняття аудиторією, контекст, темп мовлення, візуальний ряд** тощо.

На відміну від опущення, компресія передбачає ретельний добір тих елементів, які мають залишитися, і заміну менш важливих на коротші або нейтральніші одиниці. Це процес не видалення, а перетворення структури висловлювання з метою досягнення лаконічності. [Кузенко Г. М., 2017, с. 59]

Типи компресії

У перекладознавстві компресію можна класифікувати за кількома параметрами:

За рівнем мовної структури:

Лексична: заміна словосполучень окремим словом (*a pesar de que → хоч*);

Синтаксична: спрощення складних конструкцій (*Si me lo hubieras dicho antes, no habría venido → Сказав би раніше — не прийшов би*);

Стилістична: усунення емоційних чи повторюваних елементів (*¡Ay, qué horror! → Жах!*).

Дискурсивна: скорочення фразеологізмів, соціальних кліше, мовленнєвих штампів

За мотивацією:

Функціональна — збереження змісту за рахунок форми;

Технічна — обумовлена просторовими чи часовими межами (особливо в субтитрах);

Когнітивна — спрощення повідомлення для легшого сприйняття.

За характером впливу на зміст:

Повна компресія — зміст передається значно стисліше;

Часткова компресія — зменшується лише частина висловлювання;

Адаптивна компресія — включає адаптацію реалій і культурних компонентів.

Види компресії

1. **Еліпсис** — опущення граматично передбачуваних компонентів: *¿Vienes o no? → Йдеш?*
2. **Узагальнення** — заміна конкретних елементів загальними: *pan, leche y huevos → продукти*.
3. **Синонімічна заміна з економією**: *tener la posibilidad de → могти*.
4. **Сегментація** — поділ складних речень на короткі: *Aunque lo intenté muchas veces, no lo logré → Я пробував. Не вийшло.*
5. **Інформаційна редукція** — вилучення другорядних деталей: *Bueno, la verdad es que no sé muy bien qué decirte ahora mismo → Я не знаю, що сказати.*

Компресія як необхідність у субтитруванні

Компресія є **обов'язковою** при субтитруванні. Як стверджує Х. Діас Сінтас, «компресія — це не виняток, а норма для перекладача субтитрів»[5]. Обмеження часу та простору змушують перекладача постійно ухвалювати рішення щодо того, **що варто зберегти, а що — вилучити без шкоди для змісту**. Приклад із серіалу *La casa de papel*:

No tenemos tiempo que perder, ¡vámonos ya!
→ Нема часу. Ходімо!

Компресія в перекладознавстві — це стратегія, яка дозволяє адаптувати текст до вимог конкретного формату. У сфері аудіо-візуального перекладу вона є не просто технічним прийомом, а складовою перекладацької компетентності, що передбачає гнучке мислення, вміння скорочувати без втрати змісту та зберігати інтенцію оригіналу.

1.8 Застосування компресії в перекладі субтитрів: теоретичний аспект

У сучасному аудіо-візуальному перекладознавстві компресія розглядається як одна з ключових стратегій субтитрування, спрямована на досягнення максимальної інформативності та природності тексту в умовах технічних обмежень. Застосування компресії у субтитрах має теоретичне підґрунтя, яке поєднує принципи функціонального перекладу, когнітивної економії та мультимодальної комунікації.

Теоретичні засади застосування компресії

Згідно з теорією динамічної еквівалентності Юджина Найди, переклад повинен викликати в цільовій аудиторії такий самий ефект, як і оригінал [Nida E., 1964, с. 159]. У субтитруванні цей ефект досягається не шляхом дослівного відтворення, а за рахунок адаптації форми повідомлення, зокрема через скорочення, узагальнення або переоформлення висловлювання.

З точки зору мультимодальної комунікації, субтитри функціонують у тісному зв’язку із зображенням, жестами, мімікою та музикою, які вже передають частину інформації [Chaume F., 2004, с. 69; Циркунова І. В., 2016, с. 61]. Отже, перекладач має право опускати дублювання, зосереджуючись на змістовому ядрі репліки.

Як зазначає Г. Готліб, «субтитрування — це мистецтво мовного компромісу, в якому слово поступається значенню» [Gottlieb H., 2005, с. 72].

Цілі та функції компресії

Компресія у субтитруванні має кілька функцій:

- Інформаційна — передати головне смислове навантаження;
- Економічна — забезпечити лаконічність і відповідність технічним нормам (кількість знаків, час зчитування);
- Експресивна — зберегти емоційний чи стилістичний тон репліки;
- Комунікативна — зробити субтитри легкими для сприйняття «на слух» і «на око».

Застосування компресії забезпечує читабельність субтитрів, дозволяє уникати перевантаження екрана текстом і не перешкоджає сприйняттю візуального ряду.

Компресія та перекладацька стратегія

Застосування компресії — це стратегічне рішення перекладача, яке враховує такі фактори:

- темп мовлення персонажів;
- жанрові особливості фільму/серіалу;
- культура та мова цільової аудиторії;
- спроможність глядача сприймати текст у заданий проміжок часу.

Перекладач повинен постійно балансувати між точністю і лаконічністю, зберігаючи інтенцію автора оригіналу. Як підсумовує Л. Бархударов, «переклад завжди передбачає вибір: що зберегти, а чим можна пожертвувати заради комунікативного ефекту» [Бархударов Л. С., 1975, с. 190].

Висновки до Роділу 1. У першому розділі досліджено теоретичні засади аудіо-візуального перекладу в умовах глобалізації, зосереджено увагу на субтитруванні як окремому виді АВП та проаналізовано компресію як ключовий перекладацький прийом у цьому процесі.

Розглянуто вплив глобалізаційних процесів на міжкультурну комунікацію та визначено, що перекладач аудіо-візуального контенту діє на перетині мовної, культурної та технічної систем. Аудіо-візуальні ресурси функціонують як мультикодові тексти, в яких інформація передається одночасно через кілька каналів — зоровий, слуховий і вербальний, — що зумовлює необхідність міжмодального підходу в перекладі.

Проаналізовано основні концепції перекладу АВ-контенту — функціональний, когнітивний, дескриптивний, мультимодальний — кожен з яких акцентує на різних аспектах перекладацького рішення, від мети й очікувань аудиторії до взаємодії між мовним і візуальним компонентами. Окрему увагу приділено субтитруванню як економному, але технічно та когнітивно складному виду АВП.

Описано типи субтитрів, їхні функції, а також специфіку перекладу субтитрів з іспанської мови на українську. Виокремлено низку технічних (кількість символів, час показу, розташування) та лінгвістичних (швидкий темп мовлення, неформальність, культурні алюзії) обмежень, що зумовлюють потребу у стислості.

У підрозділах 1.7–1.8 розглянуто поняття компресії, її відмінність від суміжних трансформацій (омісії, редукції, конденсації), її мотивацію (технічну, жанрову, когнітивну) та основні способи реалізації — еліпсис, узагальнення, синонімічну заміну з економією, сегментацію, інформаційну редукцію.

Таким чином, компресія постає не лише як технічний засіб «ущільнення» тексту, а як цілеспрямований перекладацький прийом, що забезпечує баланс між точністю передавання змісту, відповідністю контексту та доступністю для глядача в умовах обмеженого часу й екранного простору.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПРИЙОМУ КОМПРЕСІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ СУБТИТРУВАННІ СЕРІАЛУ “LA CASA DE PAPEL”

2.1 «La casa de papel» як матеріал для аналізу компресії в аудіовізуальному перекладі

Серіал «La casa de papel» (укр. «Паперовий будинок») є одним із найуспішніших іспаномовних телевізійних проєктів останнього десятиліття. Вперше випущений у 2017 році іспанським телеканалом Antena 3, він здобув світову популярність після того, як був придбаний і переформатований стримінговою платформою Netflix. За жанром це кримінальна драма з елементами трилера, що розповідає історію групи злочинців, які здійснюють масштабне пограбування Королівського монетного двору Іспанії, а згодом — Банку Іспанії. Їхні дії координує таємничий лідер, відомий під псевдонімом Profesor.

Мовленнєві собливості серіалу.

«La casa de papel» вирізняється не лише динамічним сюжетом і багатогранними персонажами, а й виразним діалогом, насиченим культурними алюзіями, ідіомами, мовною грою та стилістично маркованою лексикою. Персонажі говорять у різний спосіб залежно від їхнього соціального походження, психоемоційного стану чи обставин, у яких вони опиняються. Саме така мовленнєва розмаїтість становить особливий інтерес з погляду перекладознавства.

Ще однією рисою, що привертає увагу дослідника перекладу, є наявність внутрішньої оповіді — значна частина історії викладається з перспективи героїні Токіо, чий голос за кадром коментує події, що відбуваються. Її монологи поєднують поетичну метафоричність і побутову розмовність, що ставить особливі вимоги до перекладача, зокрема у субтитруванні.

Для аналізу техніки компресії в аудіовізуальному перекладі серіал «La casa de papel» було обрано з кількох причин:

1. Насиченість діалогів. Велика кількість реплік, які часто є довгими, емоційно забарвленими й функціонально навантаженими, створює потребу в скороченні без втрати змісту.

2. Темп мовлення. Динаміка сцени вимагає синхронізації субтитрів із візуальним рядом і ритмом діалогу, що також зумовлює потребу в компресії.

3. Успішна реалізація перекладу. Український переклад серіалу — приклад роботи з субтитрами, у якому компресія використовується як функціональний інструмент для збереження смислу та стилю оригіналу в умовах просторових та часових обмежень.

4. Контраст прикладів. Відомо кілька офіційних і неофіційних перекладів, що дозволяє зіставити вдалі й менш вдалі приклади застосування компресії.

Таким чином, «La casa de papel» є репрезентативним матеріалом для дослідження компресії як перекладацької техніки в субтитруванні. Його аналіз дозволяє виявити мотиви компресії, визначити її способи та оцінити вплив на рецепцію аудіовізуального продукту цільовою аудиторією.

Субтитрування як спосіб аудіовізуального перекладу має свою специфіку. На відміну від дубляжу, де голоси акторів замінюються озвученням, субтитри не втручаються в звукову складову продукту, залишаючи глядачеві змогу почути оригінальну інтонацію, емоції та ритм мовлення персонажів. Це особливо важливо для такого серіалу, як «La casa de papel», у якому інтонаційна виразність є невід'ємною частиною драматургії.

Однак субтитрування має свої суворі технічні обмеження. Текст на екрані не може перевищувати певної кількості символів на рядок і має бути синхронізованим із діалогом за часом появи й зникнення. У середньому глядач встигає прочитати близько 12–17 символів на секунду, що вимагає від перекладача ретельного відбору одиниць перекладу, узагальнення, пропуску вторинної інформації, а іноді й реконструювання висловлювань. У таких умовах компресія стає не просто бажаною, а часто — необхідною [Perego E., 2010, с. 256].

Як зазначено в матеріалі, опублікованому на офіційній сторінці Видавництва Старого Лева, середня швидкість читання дорослої людини становить від 200 до 400 слів на хвилину, що відповідає приблизно 3–7 словам на секунду. Цей показник дає змогу зрозуміти, наскільки критичною є кожна зайва секунда в субтитруванні. Якщо перекладач скорочує текст субтитру навіть на кілька слів, він фактично дарує глядачеві додаткову секунду часу — так зване «вікно», у якому той може відволіктися від читання і повернути увагу до візуального ряду. Саме в цю мить глядач має змогу вловити міміку, жести, зміну планів — тобто все те, що створює повноцінний кінематографічний досвід. Завдяки такій економії підвищується не лише комфорт перегляду: зникає потреба повертатися до окремих сцен, поліпшується емоційна залученість, адже людина не лише читає переклад, а й відчуває акторську гру в усій її багатовимірності. Крім того, зменшується когнітивне навантаження — глядач менше втомлюється і довше зберігає концентрацію. Усе це вимагає від перекладача точності, стриманості й творчого чуття, адже субтитр має бути не просто точним перекладом, а органічною частиною відеоряду, який не читають, а сприймають у русі.

У межах іспаномовного перекладознавства компресія розглядається як одна з провідних перекладацьких трансформацій (transformación de la traducción). Згідно з класифікацією Хорхе Діаса Сінтаса (Jorge Díaz Cintas), компресія передбачає скорочення оригінального висловлювання зі збереженням його комунікативного ефекту. Це може здійснюватися через опущення повторів, зменшення описових елементів, заміну конструкцій на стисліші, використання парцелярів, інверсій тощо [Díaz Cintas J., 2007, с. 163].

У випадку субтитрування компресія не є просто засобом економії простору. Це — повноцінна стратегія перекладача, що передбачає інтерпретацію вихідного тексту й активне моделювання нового, адаптованого до потреб глядача-реципієнта. Таким чином, перекладач діє не лише як мовний посередник, але й як редактор і співтворець аудіовізуального продукту.

2.2 Еліпсис як прийом компресії в аудіовізуальному перекладі

У межах аудіовізуального перекладу, зокрема в субтитруванні, еліпсис виступає одним із найчастіше вживаних засобів компресії. Його сутність полягає в усвідомленому пропущенні мовних елементів, які можуть бути відновлені реципієнтом за контекстом. Такий прийом дає змогу істотно скоротити обсяг тексту, не порушуючи комунікативної функції висловлювання.

Еліпсис як мовне явище притаманний не лише перекладові, а й самій природній мові. У спонтанному мовленні люди часто пропускають ті або інші одиниці, коли впевнені, що адресат зрозуміє зміст і без них. Саме ця властивість — здатність комунікативної ситуації «підказати» те, що не вимовлено — і є підґрунтям для його активного використання в перекладі, особливо за умов обмеженого екранного часу та простору.

Еліпсис як когнітивна і прагматична стратегія

Еліпсис у субтитруванні базується не лише на лінгвістичній, а й на когнітивній здатності глядача реконструювати пропущене. Якщо синтаксична чи семантична структура дозволяє адресату з легкістю домислити значення з урахуванням візуального ряду, інтонації та попереднього контексту, тоді пропуск не лише виправданий, а й бажаний. У цьому сенсі еліпсис не слід розглядати як втрату інформації, а радше як економне її кодування — формально зменшене, але змістовно повноцінне.

Так, наприклад, опущення дієслова-зв’язки, займенника або частини складнопідрядної конструкції цілком допустиме, якщо залишена частина висловлювання зберігає цілісність і логічну завершеність. У такий спосіб перекладач спирається на прагматичну компетентність глядача — його здатність співвідносити мову з контекстом дії, персонажем, ситуацією.

Еліпсис також може бути формою довіри до інтелекту глядача. Це стратегія, що дозволяє уникнути надмірного «розжовування» або надмірної вербальності — небажаного візуального шуму, що відволікає від основного —

зображення та емоційного навантаження сцени. У цьому контексті доречний еліпсис демонструє зрілість перекладацького підходу: не буквальність, а функціональність стає головним критерієм успіху.

Формальні особливості еліпсису

З погляду структури, еліпсис може реалізовуватися на різних мовних рівнях:

- Синтаксичний еліпсис — опущення членів речення (найчастіше підмета, присудка або другорядних членів), які зрозумілі з контексту. Наприклад, пропуск підмета при повторенні або в діалогах.
- Морфологічний еліпсис — пропуск службових слів або граматичних конструкцій, які не змінюють змісту, але впливають на обсяг висловлювання.
- Текстуальний еліпсис — пропуск цілих фраз або повторів, які, хоча й є в оригіналі, не є ключовими для розуміння сюжету чи характеру персонажа.

Часто еліпсис не лише усуває надлишкові одиниці, а й сприяє стилістичному пожвавленню мови субтитрів. Коротка, стисла фраза звучить динамічніше, краще передає ритм сцени, відповідає характеру персонажа (особливо у випадку емоційної напруги, конфлікту, терміновості).

Приклад 1

Оригінал:

Estoy pensando en irme de viaje. A lo mejor me enrolo en un barco chino. De cocinera. ¿No decías que no sabía hacer una tortilla?

Офіційний переклад:

Я збираюсь у подорож. На китайському кораблі. Влаштуюся кухарем. Ти казала, я і яєшню не підсмажу.

Неофіційний переклад:

Я думаю про те, щоб поїхати в подорож. Можливо, я приєднаюся до китайського корабля. Як кухар. Хіба не ти казала, що я і яєшню не вмію приготувати?

Аналіз:

У вдалому варіанті перекладу бачимо низку граматичних і синтаксичних еліпсів. По-перше, речення "Estoy pensando en irme de viaje" передано стисліше як "Я збираюсь у подорож", без додаткового розгортання конструкції "думаю про те, щоб". По-друге, конструкція "A lo mejor me enrolo en un barco chino. De cocinera." передана через дві короткі фрази без повтору граматичних форм ("На китайському кораблі. Влаштуюся кухарем"), де перше речення внаслідок еліптичного скорочення стало неповним і містить в собі лише обставину місця.

У результаті кількість слів зменшено з 27 (у дослівному варіанті) до 16, що суттєво підвищує темп і зменшує когнітивне навантаження. Еліпсис у цьому прикладі зберігає іронічність та характер героїні, а водночас відкриває глядачеві “вікно” для зорового сприйняття сцени.

Приклад 2

Оригінал:

De esa manera supe que lo había jodido todo, en una milésima de segundo y de la misma forma que siempre.

Офіційний переклад:

Я запорола все за мілісекунду. Як завжди.

Неофіційний переклад:

Таким чином я дізналася, що зіпсувала все за одну мілісекунду. І в той спосіб, що й завжди.

Аналіз:

У цьому прикладі застосовано еліпсис як засіб скорочення синтаксичних структур без втрати змісту. У вдалому варіанті перекладу перша частина іспанського речення "De esa manera supe que lo había jodido todo" передана як "Я запорола все", без деталізації "дізналася, що", оскільки сам факт усвідомлення очевидний з контексту й інтонації. Друга частина "en una milésima de segundo y de la misma forma que siempre" передана двома короткими фразами: "за мілісекунду. Як завжди". Тут викинуто описову

конструкцію "у той спосіб, що завжди", що в українській мові звучала б важко і книжно, на користь лаконічного емоційного вигуку "як завжди", який водночас передає фрустрацію персонажа.

Таким чином, кількість слів зменшено з 17 у буквальному варіанті до 7 у фінальному перекладі. Це дає змогу зберегти темп діалогу, інтонаційну виразність і внутрішню емоцію персонажа, що особливо важливо в аудіо-візуальному перекладі.

Приклад 3

Оригінал:

Sin antecedentes, sin registro.

Офіційний переклад:

Жодних судимостей.

Неофіційний переклад:

Без судимостей, без записів.

Аналіз:

Цей приклад демонструє морфологічний і семантичний еліпсис. Перекладач об’єднує два близькі за значенням елементи в одну семантичну одиницю — "жодних судимостей", що охоплює як відсутність судимостей, так і будь-яких поліцейських записів. Такий підхід є типовим для компресії в субтитрах: дублювання змісту (sin antecedentes і sin registro) вважається надмірним в умовах екранного часу.

Цей приклад ілюструє не лише економію, а й інтерпретаційну функцію еліпсису, де перекладач свідомо узагальнює значення на основі правдоподібного розуміння ситуації (злочинного фону персонажа).

Оригінал	**Переклад**	**Трансформація**
Y ese día, el día que iba al matadero, apareció mi ángel de la guarda.	Того дня мене мали вбити, але з’явився мій янгол-охоронець.	“Y ese día, el día que” -> “Того дня”. Видалено повтори, спрощено граматику.

Mira, la gente pasa años estudiando para tener un sueldo, un sueldo que, en el mejor de los casos, no deja de ser un sueldo, un sueldo de mierda.	Люди вчаться роками, щоб отримувати зарплатню, яку в найкращому випадку можна назвати лайном.	Слово “зарплатня” 4 повтори -> 1 Граматику суттєво спрощено, але основну думку та емоційне забарвлення репліки збережено.
Una mujer puede tirarse dos días eligiendo zapatos para una boda, pero jamás emplearía un minuto en elegir caretas para un atraco.	Жінка може два дні обирати черевики на весілля, та не змарнує і хвилини на маску для грабежу.	“Витратити.., обираючи” (2 повтори) -> “обирати 2 дні” і “змарнувати хвилину”
Eras tú ayer el que decías que estabais mal, que no la aguantas, que tenéis problemas.	Ще вчора ти казав, що терпіти її не можеш. Що у вас проблеми.	“Що у вас все погано” видалено з перекладу, бо це уточнення було б надмірним.
¿Cuándo has tenido tú una cama como esta? En el talego no la tenías.	Де ще в тебе було таке ліжко? В тюрязі?	Риторичне питання заміняє ствердження і додає гостроти.
Quiero que conteste al teléfono y convenza a quien sea de que estamos cerrados por un problema técnico.	Візьміть трубку і переконайте їх, що сталися технічні проблеми.	“Estamos cerrados por un problema técnico.” -> “сталися технічні проблеми”
Ahora por lo menos sabrás mi nombre de verdad. Ya, pero es que está prohibido saber nuestros nombres.	Тепер ти знаєш моє справжнє ім’я. Так, але нам це заборонено.	“Por lo menos” опущено, “saber nuestros nombres” -> “це”. Що саме – відомо з попередньої репліки.

2.3 Синонімічна заміна з економією як техніка компресії

Синонімічна заміна, або лексична синонімія, є базовим інструментом будь-якої перекладацької практики. Однак у субтитруванні вона набуває особливого функціонального значення, адже часто використовується не з метою варіативності, а саме як засіб компресії. У цьому випадку перекладач обирає коротші або структурно економніші синоніми, які дозволяють передати змістовий еквівалент, але з меншою кількістю слів або складів.

У межах аудіовізуального перекладу така синонімічна заміна з економією виконує подвійну функцію:

1. Зберігає лексичну точність на рівні змісту.
2. Скорочує обсяг тексту в умовах суворих технічних обмежень (кількість символів, ритм субтитру, час читання).

Принцип дії

На відміну від узагальнення, яке передбачає семантичне згортання, синонімічна заміна прагне залишити рівень абстракції незмінним, але знайти лексичну одиницю, яка є коротшою, вужчою за обсягом, фонетично простішою або стилістично нейтральнішою.

Це може проявлятися у:

- Заміщенні багатослівного виразу на одне слово (наприклад, здійснити втечу → утекти).
- Виборі коротшого синоніма (намагатися → пробувати, відповідати → казати).
- Усуненні уточнювальних елементів при збереженні основного значення (з великим зусиллям → ледве).
- Заміщенні фразеологізму на короткий синонімічний варіант (у нього дах поїхав → збожеволів).

Роль у субтитруванні

Синонімічна заміна є надзвичайно ефективною в динамічних сценах із високим темпом діалогів, коли глядач повинен встигати не лише читати, а й дивитися на екран. Часто перекладач стикається з ситуацією, коли буквальний переклад фрази або слова технічно не вміщується в субтитр, і саме тоді вступає в дію принцип еквівалентної заміни з економією.

Слід зазначити, що такий тип компресії тісно пов'язаний із стилістичною адаптацією, оскільки вимагає добору лексики відповідно до соціолінгвістичних характеристик персонажа, жанру, емоційного стану тощо.

Наприклад, заміна відповісти на буркнути чи відрубати вимагає додаткового стилістичного обґрунтування.

Межі та ризики

Синонімічна заміна з економією потребує особливої обережності. Не всі синоніми є семантично рівнозначними: багато з них мають відтінки значення, які можуть змінити комунікативний намір. Також існує ризик стилістичного зсуву: наприклад, заміна емоційно нейтрального слова на розмовне або грубе може порушити мовну характеристику персонажа.

Водночас надто часте використання синонімічної компресії може уніфікувати мовлення персонажів, звести різноманітні мовні ідіолекти до одноманітної нейтральної мови. Тому важливо зберігати баланс між економією і характером мови оригіналу.

Приклад 1

Оригінал:

Me caerían 30 años.

Y, la verdad, no soy ni llegar a viejecita en la celda de un penal.

Офіційний переклад:

Мені світило 30 років, і, чесно кажучи, постаріти у в'язниці — не моя тема.

Неофіційний переклад:

Мені б дали 30 років. І, правда в тому,

що я аж ніяк не збираюся зустрічати старість у тюремній камері.

Аналіз:

У цьому прикладі перекладач деметафоралізує описову конструкцію «зустрічати старість у тюремній камері», замінює її на розмовне і лаконічне «постаріти у в'язниці», а далі — стилістично марковане узагальнення «не моя тема» замість нейтрального «не збираюся». Це не лише економить простір, але й актуалізує індивідуальний стиль персонажки, зберігаючи її голос — іронічний, відсторонений, з легким викликом.

Така трансформація дозволила скоротити субтитр з 20 до 13 слів, що заощаджує глядачеві 7 слів, або секунду часу.

Приклад 2

Оригінал:

Por un momento pensé en los chinos y en que odio a la gente que escupe.

Офіційний переклад:

Я на мить подумала про китайців і їхню жахливу звичку плюватись.

Неофіційний переклад:

На мить я подумала про китайців і про те,
як я ненавиджу людей, які плюють.

Аналіз:

Тут бачимо комплексну заміну цілого фрагменту речення синонімічним висловом: замість прямої репліки про ненависть до людей, які плюють, з'являється оцінна конструкція «жахлива звичка плюватись». Такий варіант передає ставлення героїні навіть виразніше, ніж дослівна форма, адже містить емоційно маркований епітет «жахлива». Крім того, репліка стає компактнішою й ритмічно чіткішою.

Приклад 3

Оригінал:

De momento no os conocéis y quiero que siga siendo así.
Quiero que cada uno elija un nombre, algo sencillo.

Офіційний переклад:

Зараз ви незнайомі — і хай воно так і лишається.
Кожен оберіть собі ім’я. Щось просте.

Неофіційний переклад:

Зараз ви не знаєте одне одного. І я хочу, щоб так і залишалося.
Я хочу, щоб кожен обрав собі ім’я. Щось просте.

Аналіз:

У цьому прикладі перекладач двічі уникає повтору конструкції «я хочу, щоб…», замінивши її один раз на стилістично стисле «і хай воно так і лишається», а другий – на дієслово «оберіть» у наказовому способі (ісп. Modo Imperativo).

Це сприяє економії, запобігає стилістичній перевантаженості й робить репліку природнішою для української розмовної мови, зберігаючи при цьому авторитарну інтонацію персонажа, який диктує правила.

Оригінал	**Переклад**	**Трансформація**
No me quedaba tiempo y había cosas importantes que debía hacer. En realidad, solo una.	Час спливав, я мала зробити дещо важливе. Лише одну річ./ Часу було мало, а важливих справ забагато. Насправді лише одна.	“No me quedaba tiempo” -> “Часу було мало”/ “Час спливав” – антонімічний переклад, який є лаконічнішим.
Y era el jefe al mando del asalto.	Його призначили головним.	Слово “головний” дало вичерпне розуміння ролі персонажа у сюжеті.
Es como un Mozart, pero con los ordenadores.	Комп’ютерний Моцарт	Обставину перетворено на угоджене означення.
Vamos a ser los puñeteros héroes de toda esta gente.	Ми станемо бісовими народними героями.	Обставину приналежності перетворено на означення, емоційність збережено.
Pero si lo piensas, nunca encuentras un buen día para un atraco.	Якщо так подумати, грабежі завжди невчасні.	Вдалий антонімічний переклад дозволяє передати думку дуже коротко.
Y, antes de nada, quiero... presentarles mis disculpas.	І перш за все я хочу вибачитися.	Складений дієслівний присудок було перекладено з економією.
Sinceramente, no creo que seamos la pareja ideal.	Чесно кажучи, пара з нас не дуже.	Черговий приклад антонімічного перекладу.

2.4 Сегментація як техніка компресії

У контексті аудіовізуального перекладу сегментація здебільшого розглядається як технічна операція — поділ висловлювання на частини, придатні для розміщення в субтитрах. Проте з погляду перекладацької стратегії вона може відігравати функціональну роль засобу компресії — навмисного скорочення або спрощення структури вихідного вислову з метою зменшити його обсяг при збереженні змістової повноти. У цьому аспекті сегментація стає не лише інструментом візуального компонування, а й лінгвістичною трансформацією, що допомагає переформулювати висловлювання компактніше, ефективніше й динамічніше.

Як засіб компресії, сегментація виконує кілька ключових функцій:

1. Синтаксичне спрощення. Поділ складнопідрядного речення на дві прості фрази часто дозволяє уникнути складної синтаксичної побудови та скоротити загальну кількість слів. Сегментуючи висловлювання, перекладач може опустити підрядні конструкції, замінити їх на номінативні структури або навіть відмовитись від частини інформації, якщо вона вже імпліцитно закладена в контексті.
2. Ритмічна перебудова. Компактний поділ фрази на короткі синтаксичні або інтонаційні одиниці дозволяє створити драматичну паузу або ритмічний акцент, завдяки чому окремі компоненти речення можуть бути усічені або узагальнені без втрати ефекту. У таких випадках сегментація створює умови для семантичного згущення: кожен сегмент несе більше змісту, ніж відповідна частина розгорнутого речення.
3. Редукція повтору або паралелізму. Поділяючи симетричні конструкції (наприклад, «і те, і те», «не це, а те»), перекладач часто має змогу опустити одну з частин, якщо вона легко передбачувана. У таких випадках саме сегментація дозволяє активізувати механізм компресії.
4. Евфемістичне згортання. У деяких випадках, зокрема коли йдеться про емоційно забарвлену лексику, поділ речення на фрагменти дозволяє обійтися

без лексичних надмірностей. Наприклад, замість повного вислову з деталізацією певної дії, перекладач залишає лише її наслідок або загальне формулювання. Така редукція часто починається саме з переформатування репліки в нову, сегментовану структуру.

Отже, сегментація — це не лише спосіб «помістити» фразу в межі субтитру, а інструмент оптимізації форми, який активно взаємодіє з іншими техніками компресії, зокрема узагальненням, еліпсисом, синтаксичною перебудовою, заміною частини складної конструкції на окремий, значеннєво насичений сегмент.

Сегментація як стратегія

Ще одним важливим аспектом є те, що сегментація у функції компресії часто випереджає інші трансформації: саме після поділу речення перекладач отримує змогу проаналізувати його частини окремо й застосувати до кожної з них локальну стратегію стискання. Таким чином, вона виступає ініціативним кроком у ланцюжку компресивних рішень. Це особливо актуально в роботі з емоційно насиченим або внутрішньо-монологічним мовленням, де інтонаційний поділ природно вимагає сегментації, а лаконічність — функціональної реконструкції.

З погляду іспаномовного перекладознавства, сегментацію в межах компресії можна розглядати як частину стратегії макроструктурного редагування тексту (reestructuración macrotextual), де перекладач не просто шукає відповідники, а переосмислює цілісну організацію вислову відповідно до вимог цільової мови й жанрово-технічного формату.

Приклад 1

Оригінал:

Pensad que cada día los telediarios estarán hablando de nosotros, que cada familia de este país se estará preguntando qué estamos haciendo.

Офіційний переклад:

Подумайте, про нас говоритимуть щодня. Кожна сім’я країни питатиме себе, що ми робимо.

Неофіційний переклад:

Уявіть, що кожен день про нас будуть говорити в новинах, що кожна родина в цій країні буде питати: “Що вони роблять?”

Аналіз:

У вдалому варіанті перекладу застосовано сегментацію складного синтаксичного періоду, що дозволило поділити довге складнопідрядне речення на дві логічні, короткі репліки:

– "Подумайте, про нас говоритимуть щодня."

– "Кожна сім’я країни питатиме себе, що ми робимо."

Таке членування сприяє кращій читабельності субтитру й дозволяє зменшити навантаження на глядача. Крім того, вживання лаконічніших конструкцій ("про нас говоритимуть щодня" замість "у новинах говоритимуть про нас кожного дня") дозволяє скоротити репліку з 21 до 13 слів.

У той же час, збережено інтенцію мовця (викликати уявлення про масштаб події) та ритміку діалогу. Зміна граматичної особи в останньому реченні (з "що вони роблять" на "що ми робимо") є прийнятною адаптацією — це уточнення відповідає контексту сцени, де мовиться від імені самих учасників пограбування.

Таким чином, сегментація тут використана як засіб оптимізації синтаксичної структури під обмеження часу й простору, з одночасним збереженням стилістичного ефекту.

Приклад 2

Оригінал:

Pero mucho cuidado, porque en el momento en que haya una sola gota de sangre, esto es muy importante, como haya una sola víctima, dejaremos de ser unos Robin Hood para convertirnos simplemente en unos hijos de puta.

Офіційний переклад:

Будьмо обережними. Щойно проллється хоч капля крові… Я наголошую. Якщо буде хоч одна жертва. Ми з Робін Гудів перетворимось на звичайних покидьків.

Неофіційний переклад:

Але будьте дуже обережні, бо в той момент, як проллється хоч одна крапля крові — це дуже важливо, — якщо буде хоч одна жертва, ми перестанемо бути Робін Гудами і просто перетворимося на сучих синів.

Аналіз:

Цей приклад демонструє типову сегментацію складнопідрядного монологу, який у оригіналі становить одне довге речення зі вставними конструкціями та розгорнутою умовною структурою. У вдалому перекладі речення поділено на чотири короткі синтаксичні групи, кожна з яких зберігає ключовий зміст і ритм мовлення. Відкриття («Будьмо обережними») подає основний імператив без розгортання підрядної конструкції. Наступна репліка («Щойно проллється хоч капля крові…») передає суть умови й водночас функціонує як риторична пауза. Замість вставного речення "esto es muy importante" маємо експліцитне підкреслення через іншу фразу: «Я наголошую», що краще працює у субтитрі. Завершальна частина («Ми з Робін Гудів перетворимось на звичайних покидьків») оформлена більш нейтрально стилістично, але збережено семантичний контраст між "героєм" і "покидьком".

Такий варіант уникнув надмірного стилістичного маркування на кшталт "сучих синів", що у дослівному перекладі звучить грубо й не зовсім природно українською, особливо в субтитрах. Натомість обрано нейтрально-зневажливий відповідник — "покидьки", що зберігає оцінний зміст.

Сегментація у цьому випадку не лише покращує читабельність і темп, а й дозволяє інтерпретативно пом’якшити стилістичні крайнощі оригіналу, залишаючись у межах характеру мовця.

Приклад 3

Оригінал:

Es fundamental que la policía no tenga ni la más mínima idea de lo que estamos haciendo. Vamos a hacerles creer que entramos a robar, que nos sorprendieron huyendo con el dinero y que todo se jodió, que sacamos las armas, disparamos a bocajarro y no tuvimos más remedio... que recular.

Офіційний переклад:

Важливо, щоб поліція не знала, що ми робимо. Нехай думають, що ми грабуємо. Нас зловили з грішми, все пішло не за планом. Ми дістаємо зброю і стріляємо. Наче немає вибору, окрім як відступити.

Неофіційний переклад:

Вкрай важливо, щоб поліція не мала жодного уявлення про те, що ми робимо. Ми змусимо їх повірити, що ми прийшли красти, що вони спіймали нас в момент, коли ми тікали з грошима, і що все пішло до біса, що ми дістали зброю, стріляли впритул і не мали іншого вибору... окрім як відступити.

Аналіз:

Цей фрагмент ілюструє активне застосування сегментації — тобто поділу складнопідрядного висловлювання на низку окремих, ритмічно впорядкованих реплік. У дослівному варіанті маємо одне надзвичайно довге і синтаксично перевантажене речення. Воно містить 7 підрядних частин, включно з подвійною умовною конструкцією та деталізованими поясненнями. Такий варіант не є прийнятним для субтитрування через перевищення межі символів і когнітивне перенасичення.

У вдалому варіанті 5 підрядних конструкцій розчленовано на 5 самостійних простих речень, кожне з яких містить окремий семантичний сегмент дії:

- Визначення ситуації: «Важливо, щоб поліція не знала…»
- Формування фальшивої версії: «Нехай думають, що ми грабуємо.»
- Сюжетна кульмінація: «Нас зловили з грішми, все пішло не за планом.»
- Ескалація: «Ми дістаємо зброю і стріляємо.»
- Висновок: «Наче немає вибору, окрім як відступити.»

Оригінал	**Переклад**	**Трансформація**
Vas de camino al matadero, tienes a un equipo esperándote y tienen un coche desde hace seis días...	Ти йдеш на вірну смерть. Опергрупа вичікує на тебе вже шість днів…	Оригінальне речення розбито на дві короткі частини, у перекладі опущено зайві деталі.
Cuando llamen por radio para saber qué tal va todo, contestareis con tranquilidad, como si todo fuera sobre ruedas.	Тож, коли до вас звернуться по рації, відповідайте спокійно. Наче все в порядку.	Сегментація зберігає логіку і послідовність, зменшуючи обсяг тексту, перетворюючи складне речення на прості, що полегшує сприйняття.
Pero en este golpe el cerebro lo pone otro. Y si tenemos suerte y no haces mucho el gilipollas, saldrás de aquí con la vida resuelta.	У цій роботі інші працюють мозком. Не роби дурниць. І якщо пощастить, вийдеш звідси забезпеченим.	Спостерігаємо як перекладач не лише розділив речення на фрагменти, але і змінив їхню послідовність задля гармонійного звучання.
A los 20 minutos de entrar, comenzamos a cablear el sistema de comunicación analógica para hablar con el Profesor.	За 20 хвилин всередині почали тягти аналогову комунікацію. Зв'язок з Професором.	Оригінальну репліку розбито, речення про зв'язок з Професором виділено окремо для підкреслення важливості.
Estábamos como en un limbo del tiempo, sin que nadie supiera que habíamos tomado la Fábrica de Moneda y Timbre.	Такий собі перехідний стан. Ніхто ще не знав, що ми захопили Монетний двір.	Абстрактне і образне оригінальне речення подано лаконічно, з використанням деметафоризації.
No te he comprado un anillo porque estamos encerrados, pero, en cuanto salga, te voy a regalar un pedruscazo que vas a tener que llevar la mano en una puta carretilla.	Не дістав обручки, бо ми тут застрягли. Та коли виберуся, куплю тобі найбільший діамант. Це буде не перстень, а кляте колесо./Ти й руку не піднімеш.	Сегментація в перекладі: складне речення розбито на три короткі і адаптовано емоційно.

2.5 Узагальнення як засіб компресії в аудіовізуальному перекладі

У межах аудіовізуального перекладу узагальнення (ісп. generalización) є однією з основних технік компресії, що дозволяє значно скоротити текст без істотної втрати змісту. Його суть полягає у заміні конкретного, специфічного елемента на більш загальний — тобто у навмисному зниженні рівня семантичної деталізації для досягнення компактності висловлювання. Такий прийом дозволяє зберегти основне смислове ядро висловлювання, жертвуючи другорядною або контекстуально передбачуваною інформацією.

Узагальнення активно використовується в тих випадках, коли переклад дослівного змісту вимагає зайвого розгортання структури або породжує труднощі з темпом читання. Так, у перекладі з іспанської мови, яка має схильність до лексичної надмірності, надточне збереження кожного лексичного елемента зазвичай призводить до перевантаження субтитру. Саме тому узагальнення вважається ефективним способом адаптації висловлювання до вимог часу, ритму та когнітивного сприйняття глядача.

Лінгвістичний механізм узагальнення

З формального погляду, узагальнення передбачає рух від гіпоніма до гіпероніма, тобто від конкретнішого поняття до загальнішого. Наприклад, лексему "туфлі на підборах" може бути замінено на "взуття", або "рулетка для лазаньї" — на "кухонне приладдя". У цьому процесі відбувається згортання семантичного обсягу висловлювання, завдяки чому зменшується кількість лексичних одиниць у субтитрі.

Узагальнення може бути реалізоване на різних рівнях:

- Лексичному: заміна конкретної одиниці на загальнішу (склянка мінеральної води → напій).
- Фразеологічному: заміна ідіоми або культурно маркованої метафори на нейтральну конструкцію.

- Синтаксичному: скорочення складних описів чи переліків через їхнє узагальнення (замість письменники, журналісти, громадські активісти — інтелігенція).

Варто зазначити, що узагальнення не є механічним спрощенням. Воно передбачає інтерпретативний аналіз вихідного матеріалу, і лише за наявності достатнього контексту перекладач може свідомо вирішити, яку частину інформації можна інтегрувати в загальніше поняття без шкоди для смислової цілісності.

Прагматична доцільність узагальнення

Узагальнення у субтитруванні виконує не лише функцію лаконізації, але й допомагає вирівняти культурну дистанцію між оригіналом і цільовою аудиторією. У випадках, коли оригінал містить специфічні реалії, жарти, алюзії або елементи побутової культури, які не мають прямого еквівалента у мові перекладу, узагальнення дозволяє уникнути непотрібної експлікації або складних пояснень. У цьому сенсі воно виступає як стратегія адаптації, наближуючи висловлювання до фонових знань і очікувань глядача.

Окрім цього, узагальнення сприяє збереженню ритму реплік. Відомо, що у швидких діалогах або сценах динамічної напруги (перестрілки, переслідування, суперечки) навіть незначне затримання через «повільний» субтитр може зруйнувати ілюзію безперервності. Замінюючи конкретні описи загальними лексемами, перекладач підтримує темп і дозволяє глядачеві зосередитися на зображенні та емоціях персонажів, а не на тексті.

Приклад 1

Оригінал:

Hasta en el plan más sofisticado hacen falta soldados
y qué mejor que dos serbios.

Офіційний переклад:

Солдати потрібні завжди і хто ж, як не серби?

Неофіційний переклад:

Навіть для найбільш витонченого плану потрібні солдати, і краще за двох сербів годі й шукати.

Аналіз:

У цьому прикладі відбувається семантичне й синтаксичне узагальнення. Замість деталізованої фрази "hasta en el plan más sofisticado" (навіть у найвитонченішому плані) український переклад уживає коротку формулу "Солдати потрібні завжди", яка не є дослівною, але передає загальний принцип, який лежить в основі оригінальної репліки. Це типовий випадок прагматично мотивованого узагальнення.

Така компресія дозволяє скоротити висловлювання з 15 до 9 слів, зберегти ідею потреби у виконавцях (солдатах) незалежно від складності плану, уникнути багатослівності й зберегти ритм сцени.

При цьому гумористичний і дещо стереотипний ефект “ідеальні виконавці — серби” залишається, адже головне комунікативне навантаження репліки збережено.

Приклад 2

Оригінал:

Después comprendió que cavando hacia arriba llegaría más lejos.

Офіційний переклад:

Потім зрозумів, що рити можна інакше.

Неофіційний переклад:

Але зрозумів, що отримає більше, якщо буде копати
не вниз, а вгору.

Аналіз:

Тут застосовано узагальнення на рівні окремих слів і граматичної структури. Оригінальне “cavando hacia arriba” передано не як "копати не вниз, а вгору", а як "рити інакше", що є змістовно більш широким поняттям, але стислішим варіантом. Крім того, конструкцію "llegaría más lejos" замінено на коротке "можна", що могло би викликати непорозуміння, але із наступного

контексту і відеоряду, глядач сприйматиме це слово саме з позитивною конотацією.

Ця заміна дозволяє передати той самий смисл через динамічнішу та компактнішу побудову.

Приклад 3

Оригінал:

Lo de cocinar en un barco chino, solo tiene una ventaja,
que no tienes que fregar los platos.

Офіційний переклад:

У китайській кухні є одна перевага. Не треба мити посуд.

Неофіційний переклад:

В роботі коком на китайському судні є великий плюс…
Не потрібно мити тарілки.

Аналіз:

У цьому випадку компресія реалізована через подвійне узагальнення. По-перше, зворот «cocinar en un barco chino» передано як «у китайській кухні», що не є точним еквівалентом, але відображає загальну суть репліки — кулінарний досвід, пов’язаний з Китаєм. По-друге, слово «platos» замінено на «посуд», тобто конкретний об’єкт (тарілки) поступається місцем гіпероніму, що охоплює ширший клас предметів.

Завдяки такому узагальненню репліка втрачає частину деталей, але виграє в компактності, ритмічній організації та розмовній природності. Крім того, гумористичний тон зберігається завдяки чіткій двочастинній побудові: твердження → іронічна «перевага».

Оригінал	**Переклад**	**Трансформація**
Y este, el amor de mi vida.	А це був мій коханий.	Узагальнення лексичне. Воно знижує емоційне навантаження, але зберігає зміст.

¿El currículum para qué? ¿Para sacarte a ti de Alcalá Meco?	Для чого? Щоб витягти тебе з в'язниці?	Узагальнення власної назви: назва конкретної іспанської в'язниці замінена на узагальнений еквівалент, що робить репліку зрозумілішою для українського глядача без втрати іронії.
"Volluto" intenso. Luego dicen que el funcionariado no se cuida.	Гарна кава. А кажуть, персонал занедбаний…	"Volluto" (марка кави) замінено на «гарна кава», що узагальнює конкретний бренд. – «el funcionariado» (держслужбовці) передано узагальнено як «персонал».
El parto tiene que ser lo más emocionante en la vida de un padre.	Для батька народження дитини – щастя.	Смислове узагальнення: «lo más emocionante» (емоційна вершина) стиснуто до «щастя» — широкої емоційної категорії, що включає в себе зворушення, радість тощо.
Mire, no tengo inconveniente en contestar a su pregunta, pero creo que debería informarle que esta conversación está siendo escuchada por varios miembros de la UDEF, de la UIT, el CNI" y su gabinete de enlace, el jefe de los GEO y varios oficiales más.	Слухайте, я не проти відповісти, але ви маєте знати, що цю ромову слухають розвідка, техбригада, бюро зв'язку, голова спецпідрозділу і ще кілька служб.	Узагальнення власних назв та посад: Конкретні акроніми спецслужб та посадові назви передано через функціональні узагальнення, що зменшує кількість знаків і прискорює діалог, при цьому зберігаючи інституційне значення.
A ver. Mire, ni un triste WhatsApp. ¿Lo ve?	І жодного повідомлення	WhatsApp — конкретна платформа — замінена на «повідомлення», що універсалізує ситуацію й забезпечує кращу

		зрозумілість для широкої аудиторії.

2.6 Інформаційна редукція як техніка компресії

Інформаційна редукція (reducción informativa) — це одна з базових технік компресії в аудіовізуальному перекладі, яка передбачає усвідомлене усунення другорядної або надлишкової інформації з вихідного вислову задля збереження комунікативного ядра в умовах часових та просторових обмежень субтитру. Цей прийом базується на переконанні, що не всі елементи оригінального повідомлення є рівнозначними з погляду сприйняття й розуміння, отже деякі з них можуть бути опущені без істотної шкоди для загального змісту.

Принципи інформаційної редукції

У межах перекладознавства інформаційну редукцію трактують як процес когнітивної селекції: перекладач має проаналізувати вихідний вислів, виокремити його семантичне ядро та визначити, які компоненти є дійсно необхідними для досягнення комунікативного ефекту. Інформація, що не виконує функціонально значущої ролі (наприклад, стилістичне розширення, фонові уточнення, парентетичні конструкції), може бути опущена або переформульована в більш стислому вигляді.

Це не означає, що редукція є механічним скороченням — навпаки, вона вимагає інтерпретативного підходу, здатності до текстової аналітики й відчуття стилістичної міри. Успішна редукція має не лише мінімізувати обсяг тексту, але й зберігати інтенцію висловлювання, його прагматичне, стилістичне й емоційне забарвлення.

Мотиви редукції

Основні причини вживання інформаційної редукції в субтитруванні зумовлені:

- технічними обмеженнями (кількість символів на рядок, швидкість читання, довжина субтитру);

- дискурсивною надмірністю оригіналу (наприклад, паралелізми, тавтологія, плеоназми);
- фоновістю певної інформації, яка може бути зрозумілою без вербалізації;
- типом аудіовізуального матеріалу (у драматичному діалозі важливіше зберегти інтонацію й емоційний тон, ніж точне відтворення кожного лексичного елемента);
- мовними розбіжностями між джерелом і цільовою мовою (наприклад, коли синтаксис іспанської є більш розгорнутим, а українська — більш компактною в структурі речення).

Отже, інформаційна редукція не лише усуває зайве, а й оптимізує співвідношення між формою та змістом у процесі міжмовної трансформації.

Види редукованої інформації

На практиці під редукцію часто потрапляють:

- повтори та дублети (внутрішньо-синонімічні структури, повтори дієслів чи прикметників);
- уточнення та вставні конструкції, які не додають нової інформації;
- риторичні надмірності (ритуальні формули, вигуки, вокативи);
- деталі, зрозумілі з візуального ряду (наприклад, «він показав на карту», якщо це очевидно на екрані);
- відсилки до загальновідомих або повторюваних елементів сюжету.

Редукція також може мати опосередкований характер, коли повна структура замінюється метафорою, узагальненням або інтонаційною перебудовою. В такому випадку вона тісно пов’язана з іншими техніками компресії — синонімічною заміною, еліпсисом або інверсією.

Стратегічний характер редукції

Інформаційна редукція не є ознакою недостатності перекладу, а, навпаки, свідчить про професійну зрілість перекладача, який здатен обирати, що є

головним, а що другорядним. Замість дослівного дублювання оригіналу, перекладач створює функціонально релевантний текст, який узгоджується з вимогами екранного часу, стилю персонажа й очікуваннями аудиторії.

З іспаномовної традиції перекладознавства, редукція розглядається як частина експліцитно-імпліцитної адаптації висловлювання: вона може супроводжуватись переходом від вираженої до прихованої інформації або навпаки, залежно від прагматичної мети. У випадку компресії, редукція є навмисною імпліцитизацією.

Приклад 1

Оригінал:

Tengo que hablar contigo... Llevas ignorándome todo el rato.

Cállate, que nos van a matar a todos por tu culpa.

Офіційний переклад:

Нам треба поговорити… Замовкни! Через тебе нас вб’ють!

Неофіційний переклад:

Мені треба з тобою поговорити... Ти весь цей час мене ігноруєш.

Замовкни, бо вони нас усіх повбивають через тебе.

Аналіз:

У вдалому варіанті чітко простежується усунення другорядної інформації, яка хоч і додає контексту, але не є критичною для розуміння ситуації та лише уповільнює темп діалогу.

Фраза "Llevas ignorándome todo el rato" («Ти весь цей час мене ігноруєш») опущена повністю, оскільки вона не несе нової інформації — глядач вже бачить поведінку персонажів, тож це лише зайва рефлексія. Редукція дозволяє зробити репліку динамічнішою, а також підсилює ефект емоційної вибуховості, характерної для сцени паніки або конфлікту.

Приклад 2

Оригінал:

No, tenías razón, iba acompañado. Escucha, tenemos la identidad de otro de los asaltantes, te han mandado su foto desde Judicial, la tienes que estar recibiendo justo ahora.

Офіційний переклад:

Ні, ти мала рацію, він був не сам. Ми встановили, хто другий. Я відправив тобі фотографію.

Неофіційний переклад:

Ні, ви мали рацію, він був із супроводом. Послухайте, ми встановили особу ще одного з нападників, вам надіслали його фото з судової системи, ви маєте отримати його прямо зараз.

Аналіз:

Цей приклад демонструє стиснення розгалуженої інформативної структури до трьох ключових смислових одиниць, без яких зміст сцени був би втрачений. Розлогі вислови на кшталт “tenemos la identidad de otro de los asaltantes” редуковано до “Ми встановили, хто другий”, що є функціональним замінником довшого фрагмента і не вимагає уточнення “особа нападника”. Бюрократичний топонім “desde Judicial”, як і підрядну частину “la tienes que estar recibiendo justo ahora” усунуто повністю — ці елементи не несуть суттєвого значення для глядача (важливо лише те, що фото надіслано).

Замість 29 слів у дослівному варіанті — лише 16 у відредагованому. Це суттєво покращує ритм, сприйняття і відповідність субтитрам (за обсягом і часом зчитування).

Приклад 8

Оригінал:

No, que hay músculos, huesos y todo. A ver si la vamos a liar.
Voy a hacerlo con cuidado.

Офіційний переклад:

Ні, там м’язи та кістки. Ми обережно.

Неофіційний переклад:

Ні, там є м'язи, кістки і все інше. Що буде, як ми зробимо тільки гірше?

Я буду робити це обережно.

Аналіз:

У вдалому перекладі застосовано радикальне скорочення кількох другорядних смислових блоків, при цьому збережено основний сенс та емоційно-прагматичне навантаження репліки.

З фрази “que hay músculos, huesos y todo” залишено лише “м’язи та кістки”, оскільки вираз “і все інше” — це узагальнення, що не несе нової інформації і лише ускладнює синтаксис. Репліку “A ver si la vamos a liar” ("а раптом ми наробимо біди") опущено повністю, адже її функція — емоційна, але вона дублюється в інтонації й поведінці персонажів, отже, не є обов’язковою в субтитрах.

У результаті замість 20 слів у дослівному перекладі — 7 слів у субтитровому варіанті, без втрати смислової ясності. Цей приклад показує, як за допомогою інформаційної редукції три синтаксичні структури стискаються до двох коротких реплік, які адекватно відображають суть діалогу та відповідають принципам субтитрування — лаконічність, швидкість сприйняття, візуальна відповідність ритму сцени.

Оригінал	**Переклад**	**Трансформація**
La última vez que lo vi lo dejé en un charco de sangre con los ojos abiertos.	Я його залишила в калюжі крові з широко розкритими очима.	Збережено суть і образ, пропущено обставину часу як частину риторичної структури.
¿Y sabéis lo que van a pensar? Van a pensar: "Qué cabrones, ojalá se me hubiera ocurrido a mí".	Знаєте, що казатимуть? “Як я сам не додумався?”	Опущено лайливий коментар, це зробило репліку менш емоційно вираженою, але особливо не вплинуло на зміст.
Si esos hombres hubieran tenido a su hija en la trasera del camión, nunca	Якби у вантажівці були їхні доньки, вони б нізащо не відчинили.	вилучено «з водяним знаком» з метою уникнення надлишкової

hubieran abierto, pero ¿a quién le importan unas bobinas de papel moneda con marca de agua?.	Але кому яке діло до рулонів паперу?	технічності без втрати сенсу; спрощення для субтитрування.
Por eso quiero que sepas que voy en serio contigo y entiendo perfectamente que, bueno, que tú ya tienes una edad y... y que puede que busques un... un compromiso más serio.	У мене до тебе серйозні почуття і… я добре усвідомлюю, що… Ти жінка певного віку і, певно, шукаєш серйозних стосунків.	Прибрано запинки та надмірну пояснювальність, досягнуто лаконічності та природності у діалозі; емоційна щирість збережена.
De hecho cuando pincho una rueda, la cambia mi mujer.	Колеса на машині міняє жінка.	Опущено контекст пошкодження колеса (pincho una rueda).
Dije que eras un crío y que jamás estaría contigo para que no te metieran un balazo en el esternón, porque que me lo metan a mí me trae al pairo.	Я сказала все це, щоб тебе не застрелили. Хай би застрелили мене.	Вилучено перелік того, що сказала героїня, бо глядач мав змогу почути минулий діалог і немає потреби дублювати зміст
Los titulares me dan igual, lo que me preocupa es que tienen demasiada información y eso no nos ayuda.	Байдуже на заголовки, але вони забагато знають. Це не допомагає.	Опущено складну пояснювальну структуру (lo que me preocupa...), збережено головне смислове ядро.

Висновки до Розділу 2. У другому розділі здійснено практичний аналіз реалізації компресії в субтитрованому перекладі іспанського серіалу La casa de papel українською мовою. Було виявлено й класифіковано випадки використання компресивних прийомів відповідно до їхньої функції, контексту та типу трансформації, що дозволило простежити загальні закономірності редукування інформації в аудіо-візуальному перекладі.

На основі аналізу встановлено, що компресія в українських субтитрах La casa de papel є системним явищем, зумовленим як технічними (обмеження тривалості та обсягу субтитру), так і прагматичними факторами (швидкий темп мовлення, неформальність діалогів, культурна адаптація тощо). Зокрема:

У підрозділі 2.2 розглянуто еліпсис, який дозволяє вилучати зайві для розуміння елементи — вигуки, повтори, вставні конструкції — без втрати

смислу. Цей прийом забезпечує економію простору без шкоди для комунікативної функції.

У підрозділі 2.3 проаналізовано випадки синонімічної заміни з економією, яка передбачає використання коротших слів або конструкцій замість довших, з метою збереження змісту в межах допустимого обсягу. Така заміна часто супроводжується нейтралізацією емоційного або стилістичного забарвлення.

У підрозділі 2.4 розглянуто сегментацію як засіб компресії, що дає змогу поєднувати або перерозподіляти частини реплік для досягнення ритмічної і змістової цілісності субтитру. Сегментація дозволяє уникнути перевантаження окремих субтитрів при збереженні логіки діалогу.

У підрозділі 2.5 виділено узагальнення, коли конкретні слова або реалії замінюються нейтральними або ширшими за значенням одиницями. Це дозволяє не лише скоротити текст, але й забезпечити зрозумілість для реципієнта без додаткового пояснення.

У підрозділі 2.6 проаналізовано випадки інформаційної редукції, які передбачають навмисне вилучення периферійної або надлишкової інформації заради динаміки і концентрації уваги на змістовому ядрі повідомлення.

ВИСНОВКИ

У межах цієї роботи було виконано всі поставлені завдання, що дозволило комплексно дослідити феномен компресії в іспано-українському аудіо-візуальному перекладі. Особливу увагу приділено саме практичному аналізу, який проводився на основі субтитрів до іспанського серіалу La casa de papel, перекладеного українською мовою.

У процесі аналізу тексту субтитрів було виявлено понад 120 фрагментів, у яких застосовано різні прийоми компресії. Репліки іспанською мовою часто мають експресивно-розмовну природу, містять діалектизми, алюзії, лайливі вислови, міжкультурні реалії — усе це зумовлює потребу у гнучких перекладацьких рішеннях. Значна частина прикладів показує, що перекладач обирає компресію не лише з міркувань економії простору, а й задля досягнення комунікативної природності в українській мові.

Серед найпоширеніших прийомів компресії в субтитрах серіалу La casa de papel виокремлено:

Еліпсис — скорочення допоміжних слів, займенників, вставних конструкцій. При цьому зберігається граматична й смислова цілісність репліки. Наприклад, іспанські вигуки або емоційно насичені звертання часто передаються без займенникових форм в українському перекладі.

Синонімічна заміна з економією — відбувається тоді, коли перекладач обирає коротше, але змістовно еквівалентне слово або вираз. У випадках з розмовною лексикою переклад передає інтенцію мовця, навіть якщо втрачається дослівність.

Інформаційна редукція — застосовується обережно і переважно у випадках, коли повторення або надмірні уточнення в оригіналі не додають нового змісту. Перекладач скорочує частину репліки, не спотворюючи її основної прагматики. Наприклад, при дублюванні емоцій через візуальний ряд (міміка, інтонація) можна опустити деякі посилення в тексті субтитру.

Узагальнення — часто використовується для перекладу переліків, культурно маркованих назв чи локальних алюзій. У субтитрах такі одиниці передаються загальними термінами, зрозумілими українському глядачу.

Сегментація — застосовується переважно не самостійно, а як допоміжний прийом, що дозволяє перебудувати структуру речення, уникнувши перевантаженості субтитру.

Практичний аналіз також дозволив класифікувати мотивації для компресії. До них належать обмеження простору субтитру (кількість символів і рядків); висока швидкість мовлення персонажа; прагнення уникнути надмірної буквальності; потреба адаптувати культурно чужі елементи; необхідність зберегти стилістичний та емоційний тон репліки.

Ці спостереження доводять, що компресія в субтитруванні є не лише механічним скороченням, а комплексним перекладацьким рішенням, що вимагає когнітивної гнучкості, креативності та глибокого розуміння контексту. Перекладач фактично виконує функцію співавтора, який адаптує оригінальний текст до формату субтитру без втрати функціонального змісту.

Ще одним важливим результатом стало встановлення того, що компресія рідко реалізується як ізольований прийом. У більшості прикладів перекладач використовує комбінацію двох-трьох засобів у межах однієї репліки — наприклад, еліпсис із синонімічною заміною або інформаційну редукцію із сегментацією.

Також варто відзначити, що тип обраної компресії часто залежить від характеру персонажа, жанру сцени та візуального контексту. У драматичних моментах перекладач намагається зберегти інтонацію й емоційну напругу навіть ціною значних лексичних змін, тоді як у діалогах із побутовим змістом — економія досягається без втрати глибини.

Таким чином, проведене дослідження демонструє, що компресія в аудіо-візуальному перекладі є багатоаспектним і водночас творчим процесом, що поєднує перекладацьку майстерність, мовну економність і культурну інтуїцію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Калустова О. М., Шиянова І. М. та ін. *Курс письмового перекладу. Іспанська мова*, 2-ге вид., К.: ВПЦ «Київський університет», 2012. – 271 с.: с. 45–127, 198–210

2. Фокін С. Б. «Критерії оцінки письмового перекладу неспеціальзованого тексту в контексті n-бальної системи», Фаховий та художній переклад, НАУ, 2019. – с. 10–15, табл. 1–2 https://postup.zzz.com.ua/Fokin_Kriter_otsinky_perekladu.pdf?utm

3. Шиянова І. М. «Засоби відтворення функціональної перспективи речення в іспансько-українському перекладі» (дис.) – К., 2013; доповнення у конференційних матеріалах — с. 23–37

4. Циркунова І. В. «Засоби відтворення іронії в українських перекладах сучасної іспанської художньої прози» (дис.), 2016; посібник Español: посібник, 2020. – с. 50–68

5. Пушина В. О., Сітко А. В. «Особливості аудіовізуального перекладу», СТИЛЬ і ПЕРЕКЛАД, 2020. – с. 112–125 https://ru.scribd.com/document/847276375

6. Лук'янова Т. Г. «Трансадаптація АВ текстів для осіб з вадами…», Вісник ХНУ, 2017. – с. 87–95

7. Куца О. «Особливості викладання АВП у вищій школі», 2015. – с. 34–42

8. Кузенко Г. М. «Кіноперекладяк особливий вид художнього перекладу», Одеський вісник, 2017. – с. 54–63

9. Матківська Н. А. «Методологія дослідження АВ перекладу», Дрогобич, 2015. – с. 10–22

10. Мельник А. П. «Кіноперекладяк тип АВП», Острозька академія, 2015. – с. 75–82

11. Софієнко І. В. «Становлення кіноперекладу в Україні», 2014. – с. 5–18

12. Радецька С. В., Каліщак Т. Т. «Субтитрування: переваги та недоліки», НДУ, 2016. – с. 100–110

13. Журавель Т. В. «Кіноперекладяк вид АВП у світі», 2020. – с. 33–45

14. Крістьянська О. «Аудіо-візуальний переклад: теорія й практика», КНУ, 2022. – с. 60–72

15. Єфименко В. А. «Класифікація перекладацьких помилок та її використання для оцінки якості перекладу», Філологічні науки, 2011. – вип. 33, с. 201–210

16. Díaz Cintas, J. *Teoría y práctica de la subtitulación: inglés-español.* Barcelona: Ariel, 2003. – с. 254

https://www.academia.edu/116336462

17. Díaz-Cintas, J. *Audiovisual translation: subtitling.* Manchester: St Jerome Publishing, 2007. – с. 314

18. Díaz-Cintas, J., & Remael, A. *Subtitling: concepts and practices.* London: Routledge, 2021. – с. 330

19. Díaz-Cintas, J. *New Trends in Audiovisual Translation.* Bristol: Multilingual Matters, 2009. – с. 320

20. Gottlieb H. Screen Translation: Eight Studies in Subtitling… 2003 https://www.researchgate.net/profile/Henrik-Gottlieb/publication/254334056_Subtitling_Diagonal_Translation/links/574ea8f208aefc38ba11163b/Subtitling-Diagonal-Translation.pdf

21. Gottlieb H. Echoes of English... Peter Lang, 2020

22. Pérez-González L. «Audiovisual Translation», Routledge Encyclopedia, 2020 https://luisperezgonzalez.org/wp-content/uploads/2020/08/avt-encyts.pdf

23. Díaz-Cintas J. «An Excursus on Audiovisual Translation», Palgrave Handbook, 2020

24. Baños, R., & Díaz-Cintas, J. “Language and Translation in Film: Dubbing and Subtitling.” In *The Routledge Handbook of Translation Studies and Linguistics,* ed. K. Malmkjaer. London: Routledge, 2018. с. 313–326.

25. Camacho Roldán, P. “Subtitling for International Film Festivals: An Interview with Dr. Jorge Díaz-Cintas.” *Translation Review*, 92, 2015, с. 1–7.

26. Chaume, F. *Cine y traducción*. Madrid: Cátedra, 2004. – с. 276

27. de Linde, Z., & Kay, N. *The Semiotics of Subtitling.* Manchester: St Jerome, 1999. – c. 210

28. Perego, E. “The Codification of Nonverbal Information in Subtitled Texts.” In *New Trends in Audiovisual Translation,* 2009, c. 58–69.

29. Perego, E. et al. “The Cognitive Effectiveness of Subtitle Processing.” *Media Psychology,* 13, 2010, c. 243–272.

30. Romero-Fresco, P. (ed.) *The Reception of Subtitles for the Deaf and Hard of Hearing in Europe.* Berlin: Peter Lang, 2015. – c. 268

31. Tamayo, A., & Chaume, F. “Los códigos de significación del texto audiovisual…” *Linguae,* 3, 2016, c. 49–83.

32. Chaves, M. J. *La traducción cinematográfica: el doblaje.* Huelva: Servicio de Publicaciones de la Universidad de Huelva, 2000. – c. 176

33. Cornu, J.-F. *Le doublage et le sous-titrage: histoire et esthétique.* Rennes: Presses universitaires de Rennes, 2014. – c. 198

34. Jüngst, H. *Audiovisuelles Übersetzen: Ein Lehr- und Arbeitsbuch.* Tübingen: Narr Francke Attempto Verlag, 2010. – c. 197

35. Reinart, S. “Zu Theorie und Praxis von Untertitelung und Synchronisation.” In *Literarisches und mediales übersetzen,* Frankfurt: Lang, 2007, c. 73–112

36. Benecke, B. “Audio description: The race between costs and quality.” In *Translationsqualität,* Peter Lang, 2007, c. 51–53.

37. Herbst, T. *Linguistische Aspekte der Synchronisation von Fernsehserien.* Tübingen: Niemeyer, 1994. – 327 c.

38. Nord, C. *Text Analysis in Translation*. Amsterdam: Rodopi, 2005. – 275 c.

39. Vermeer, H. J., & Reiss, K. *Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie.* Tübingen: Niemeyer, 1984. – 247 c.

40. Hornero Corisco, A. M. “Audiovisual Translation as a Tool for the Dissemination of Scientific Research.” *ES Review* 40 (2019): c. 97–124.

ІЛЮСТРАТИВНИЙ МАТЕРІАЛ

La casa de papel (Паперовий будинок) – іспанський телесеріал/ Netflix 2017-2021/ https://www.netflix.com/watch/80245456?trackId=14170286&tctx;

Фанатські субтитри - https://www.opensubtitles.org/ru/search2/moviename-la+casa+de+papel/sublanguageid-ukr

RESUMEN

Relevancia del tema: en la actual era de rápida globalización, en la que los productos audiovisuales circulan activamente entre las culturas, el problema de la transmisión adecuada del contenido de películas, series de televisión, programas de televisión y otros contenidos multimedia reviste especial importancia. Entre las diversas formas de adaptar un texto a un formato audiovisual, un lugar importante lo ocupa la compresión, que permite conservar el sentido principal reduciendo al mismo tiempo la forma. El estudio de la compresión en la subtitulación es especialmente pertinente, ya que este tipo de traducción requiere un equilibrio preciso entre brevedad y contenido informativo. En el contexto de la traducción del español al ucraniano, donde existen importantes diferencias gramaticales y estilísticas, el uso de la compresión no sólo resulta apropiado, sino a menudo necesario. En este sentido, es necesario realizar un estudio exhaustivo de esta técnica de traducción, teniendo en cuenta sus características funcionales, técnicas y pragmáticas.

El estudio se basa en el material de la serie de televisión española La casa de papel, que se ha convertido en un fenómeno mediático mundial y se distingue por la riqueza de los diálogos, la estratificación de géneros y la especificidad cultural, lo que la convierte en un ejemplo ilustrativo para analizar la compresión en la subtitulación.

El propósito del estudio: es definir la esencia de la compresión como técnica de traducción en la traducción audiovisual, así como identificar las principales formas de su aplicación en el proceso de subtitulación del español al ucraniano.

Objetivos de la investigación:

Identificar los fundamentos teóricos de la traducción audiovisual en el contexto de los procesos de globalización.

Describir los tipos de traducción audiovisual, incluida la subtitulación, y sus características.

Esbozar las limitaciones técnicas y lingüísticas que determinan el uso de la compresión.

Identificar las funciones, tipos y técnicas de compresión en la subtitulación.

Analizar los ejemplos de compresión en la subtitulación de la serie «La casa de papel» del español al ucraniano.

Objeto de estudio: La traducción audiovisual en forma de subtitulación.

Objeto de investigación: La técnica de compresión como medio para optimizar la traducción de subtítulos del español al ucraniano.

Métodos de investigación:

Descripción - caracterizar los conceptos básicos de la traducción audiovisual, los tipos de subtitulación y sistematizar las técnicas de compresión según su función en la traducción.

Comparación - comparar los textos de los subtítulos originales y traducidos para identificar las transformaciones, en particular los casos de compresión, así como identificar las peculiaridades de la aplicación de estas técnicas en español y ucraniano.

El método de análisis contextual se utilizó para estudiar los cambios semánticos que se producen como resultado de la reducción o transformación de unidades lingüísticas en la traducción.

El método cuantitativo y estadístico se utilizó para calcular la frecuencia de uso de diversas técnicas de compresión y para resumir los resultados del análisis del corpus.

El método de análisis semántico-funcional - para determinar las funciones de cada caso individual de compresión en el contexto comunicativo de los subtítulos.
El método de análisis interlingüístico - para identificar el impacto de las diferencias interlingüísticas en las decisiones de traducción relacionadas con la compresión.
El método de análisis de transformaciones - para clasificar las técnicas de traducción como transformaciones encaminadas a lograr la economía de medios lingüísticos.

Importancia teórica del estudio: el estudio pretende ampliar el conocimiento sobre las peculiaridades del funcionamiento de la compresión como técnica de traducción en el marco de los estudios de traducción audiovisual en lengua española. El estudio contribuye a profundizar en la categoría de compresión en cuanto a su clasificación, funciones y mecanismos de aplicación.

Importancia práctica del estudio: los resultados del estudio pueden utilizarse en la formación de traductores de contenidos audiovisuales, en particular, a la hora de crear subtítulos para películas y series de televisión en ucraniano de habla hispana. Los ejemplos propuestos y la clasificación de las técnicas de compresión pueden utilizarse como material de formación.

La novedad del estudio: El estudio intenta sistematizar los tipos y funciones de la compresión en la subtitulación del español al ucraniano basándose en la teoría de la traducción del español al ucraniano. El trabajo ofrece la visión del autor sobre la clasificación de las técnicas de compresión a partir del ejemplo de un subtitulado real de la serie de televisión «La casa de papel».

He utilizado tres fuentes de material de subtitulación para el corpus de investigación: (1) el vídeo original y la pista de audio en español -una versión con licencia de la serie La casa de papel en la plataforma Netflix-, (2) la traducción oficial de los subtítulos en ucraniano preparada por la traductora Olga Galaida para Netflix, y (3) una traducción no oficial de aficionados del catálogo de OpenSubtitles.org.

Este trabajo ha cumplido todas las tareas previstas, lo que nos ha permitido estudiar de forma exhaustiva el fenómeno de la compresión en la traducción audiovisual español-ucraniano. Se presta especial atención al análisis práctico,

realizado a partir de los subtítulos de la serie de televisión española La casa de papel traducidos al ucraniano.

En el proceso de análisis del texto de los subtítulos se identificaron más de 120 fragmentos en los que se utilizaron diversas técnicas de compresión. Las líneas en español son a menudo expresivas y coloquiales por naturaleza, contienen dialectismos, alusiones, palabrotas y realidades interculturales, todo lo cual requiere soluciones de traducción flexibles. Muchos de los ejemplos muestran que el traductor opta por la compresión no sólo para ahorrar espacio, sino también para lograr la naturalidad comunicativa en la lengua ucraniana.

Se destacan los métodos de compresión más comunes en los subtítulos de la serie La casa de papel:

Elipsis: reducción de palabras auxiliares, pronombres e inserciones. Al mismo tiempo, se preserva la integridad gramatical y semántica de la frase. Por ejemplo, las interjecciones en español o las apelaciones cargadas de emotividad suelen traducirse sin pronombres en ucraniano.

Sustitución sinonímica con economía: se produce cuando el traductor elige una palabra o expresión más corta pero semánticamente equivalente. En casos de vocabulario coloquial, la traducción transmite la intención del hablante, aunque se pierda la literalidad.

Reducción informativa: se utiliza con cautela y sobre todo en los casos en que la repetición o aclaración excesiva en el original no aporta un nuevo significado. El traductor reduce una parte de la frase sin distorsionar su pragmática básica. Por ejemplo, al duplicar emociones mediante elementos visuales (expresiones faciales, entonación), se puede omitir parte del refuerzo en el texto del subtítulo.

Generalización: suele utilizarse para traducir listas, nombres marcados culturalmente o alusiones locales. En los subtítulos, estas unidades se transmiten en términos generales comprensibles para el espectador ucraniano.

La segmentación no se utiliza como técnica independiente, sino como técnica auxiliar que permite reestructurar la estructura de la frase, evitando la sobrecarga del subtítulo.

El análisis práctico también nos permitió clasificar las motivaciones de la compresión. Entre ellas, la limitación del espacio del subtítulo (número de caracteres y líneas); la alta velocidad del discurso del personaje; el deseo de evitar una excesiva literalidad; la necesidad de adaptar elementos culturalmente ajenos; y la necesidad de preservar el tono estilístico y emocional de la línea.

Estas observaciones demuestran que la compresión en la subtitulación no es sólo una reducción mecánica, sino una compleja solución de traducción que requiere flexibilidad cognitiva, creatividad y una profunda comprensión del contexto. En realidad, el traductor desempeña la función de un coautor que adapta el texto original al formato del subtítulo sin perder su contenido funcional.

Otra conclusión importante fue que la compresión rara vez se aplica como técnica aislada. En la mayoría de los ejemplos, el traductor utiliza una combinación de dos o tres técnicas dentro de una misma frase, como la elipsis con sustitución de sinónimos o la reducción de información con segmentación.

También hay que señalar que el tipo de compresión elegido depende a menudo del personaje, del género de la escena y del contexto visual. En los momentos dramáticos, el traductor intenta preservar el tono y la intensidad emocional aun a costa de cambios léxicos significativos, mientras que en los diálogos cotidianos, la economía se consigue sin perder profundidad.

Así pues, este estudio demuestra que la compresión en la traducción audiovisual es un proceso multidimensional y al mismo tiempo creativo que combina competencias traductoras, economía lingüística e intuición cultural.